49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1848 Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 ՅՈՒՆԻՍ – 9 ՅՈՒԼԻՍ 1907 28 ՃԷՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ 1325 – 26 ՀԱԶԻՐԱՆ 1323

Journal Arménien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթիոյ Մեծ Ճանապարհ, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանկունեաց Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱԴԱԻՕՏԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يومى و سياسى غزته در
صاحب امتيازى : ارماسى فرم
اداره‌خانه‌سى : باب عالى جاده‌سنده نومرو ۲۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԿԱՆԽԻԿ Տարեկան Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար 80 ղրշ. 50 ղրշ.
Գաւառներու համար 108 » 60 »
Արտասահմանի համար 25 ֆր. 18 ֆր.
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրուշ
Մէկ անգամէ աւելի հանուելիքներու համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԱԽՏԵՐ

ՇԱԳԱԿԵՐԱՅՈՂ ԿԱԳԱԼՈՒՆԵՐԸ

Անասելի պատչաճ որակումը չամաչսօսթեան հերոսներուն, այն ախտաւորակ հոգիներուն՝ որոնց կը հանդիպինք ուր ուրէք, տունը, չուկան, ճամբու վրայ։ Ասոնք անսուտ կաքաւներու պէս կը ցատկռտեն, ամէն ուր որ խօսակցութեան մը ձայնը կ'առնեն կամ պատեհութիւնը ունին խօսելու, փայլի չէ թէ խօսուած նիւթին վրայ այնքան մը բան գիտնան իրենք, որքան կաքաւ մը՝ իրականին մէջ։ Տեղ մը միայն, մարկ ընել ատոնց ու չձանձրանալ ոգեւին... իրաւ որ համբերատար հոգիի գործ է այդ։

Շնախօսին բերանը հոդմաղաց մը՝ քսնոյ մրն է ճչմարտապէս որ ա՛չ մոլիզորութեան կը կարօտի՝ շարժելու, ոչ ալ մանաւոր նիւթի մը՝ աղալու համար։ Ըստ այսմ՝ բաւական է անոր նու ունկնդիր մը գտնել, իրենն է այլ ևս ասարէլը։ կը խօսի, կը արամբանէ, կը պատմանէ ընդարձակ սոմանի մը մէջ։ անօգուտ է իր խօսքերուն թէլը կարելու փորձ մը ընել, անիկա չատ լաւ գիտէ «մեղ»ներու և «չաքար»ներու մէջ խօսքը բերանը թողել դիմցիներին, ու իր բարբանջանքները կը չարունակէ տակաւ, անվարանելով։ Պարզ այնն կամ ոչը հաստատելու համար փորձառական ուշարտին մէջ կը մխրճուի, անկապակից պարագաներ վկայութեան կը կոչէ իր ըսածին ու երանութիւն մը կ'ունենայ երբ ունկնդիրը համոզուի կամ գլխու բռնազբօսիկ ճօճումներով այնպէս կեղծէ, առ ի քաղաքաւարութիւն։ Սակայն այս ակամայ հաւանողական ձեւերը ունկնդրելու տաղտուկէն ձեղ վրիկելու բնոյթը չունին բնաւ։ ընդհակառակն, շաղակրատը իր խօսքերուն տրուած յարդին ու հիացումին նշանը կը կարծէ խօսակցին ձեւերը, ասով կը քաջալերուի, և զանիկա դեռ միւնոյն դիրքին մէջ պահելու ճիգերով՝ մտքին և յիշողութեան բոլանդակ պաշարը դուրս կը թափէ, առանց վայրկեան մը կանգառներու, ընդմիջուելու վախէն։ Երբեմն այս ծայրայեղ ճիգերը բաւիղներու մէջ պիտի առաջնորդեն զայն, և խօսակցութեան նպատակ թէլը բոլորովին կորսնցուցած՝ իր յիշողութիւնը օգնելու պիտի կանչէ դիմացինը։ Ահա հոս է որ կը սկսի դժուարին կացութիւնը ձեղ համար. եթէ կարենաք բան մը ցիչել ու պատասխանել զրաքսին՝ ազէ՛ն, դեռ բաղը ունիք զանիկա լսելու... իսկ եթէ գլխու ճօճումներուն ատեն ձեր միտքը աւելի կարեւոր մտածումներու էիք առած, այդքան գլխացաւերէն յետոյ՝ կեղծիքի և անհամակցողութեան փոքրութիւնն ալ պիտի ժառանգէք. բայց այս պարագան անտանելի չըլլար երբեք երբ ատով կարելի կ'ըլլայ շաղակրատը լռեցնել. արդէն այսպիսի բացառիկ պարագայ մը պէտք էր, փութայնելու համար բարիքը՝ որ կը սպասուէր միմիայն բաժանումին անիրաւութիւնի հարկէն։

Շնախօսութեան ունակութիւնը ամէնէն աւելի համամարակ հանգամանք մը ունի կիներու ուշարէին մէջ։ Զայս հաստատող հասարակ ապացոյց մը կրնամ ցոյց տալ։ Գիւղերային ընտանեկան հաւաքոյթներու գտնուած էք հարիւր. դիտած էք սա պարագան.— այրերը քաղաքավարական պարտ ու պատչաճ խօսակցութիւններէն վերջ՝ լրագրական լուրերով կամ չատ չատ տեղական օրուան պատահարներով կը զբաղին պահ մը և ահա լռութիւնը սկսած է արդէն. տանուտէրը՝ թղթախաղի սեղանը կամ ուրիշ ոևէ զբաղում մը սպասած է հայթայթել հիւրերուն, յօրանջումներու տեղի տալէ առաջ, մինչ հոն՝ անկիւն մը քաշուած, ոգեւորութեան մէջ է կիներուն ակումբը, խօսակցութեան ասելիք մէկմէկէ խլելու յայտնի ճիգ մը կը տեսնես անոնց մէջ։ մին կ'ըսէ, միւսը կը հաստատէ, թէեւ ժամանակը անցնի ու մեկնելու պատրաստուի խմբաւորը, իրենց երեւոյթէն դժուար չէ հետեւցնելը թէ՝ տակաւին մինչեւ առաւաւտեան նիւթ ունին խօսելու։

Ա՛յնքան աչքառու է իգական սեռին այս բռնիկ անսոյ՝ որ ատոր ծնունդը նախամայրէն եղած կը թուի ըլլալ։ Պատմական որ և է դարու մէջ կինը ընորոշ այս մանայատկութիւնը չէ խորհրդած ընա։ Հին քաղաքակրթութիւնը անչուշտ նկատի առած է այս կէտը. և կնոջ կոչումը նուիրագործող պաշտօններ յանձնած է երբեմն անոր։ Նոյնպէս չատերու մէջ սա զարմանալի համոզումը կայ թէ Յիսուսի՝ իր Յարութեան յաջորդող առաջին վայրկեաններուն՝ կիներու երեւնալու կոչը ուրիշ բան չէր, այլ հրաշափառ Յարութեան ուսերեալը չուտով տարածանել ժողովուրդին մէջ։ Իր քիչ մը ծիծաղաշարժ կազմով՝ բաւական ընտաւոր, բաւական համարձակ չէ՞ք գտներ այս դատարկը։

Կնոջ մէջ՝ խօսելու բնազդական մտրմանը մղած է զայն աւելի յուն ունակութեան մը, բամբասող ալ ըլլալու։ Ինչ պիտի ընեն երբ խօսակցութեան մը լուրջ մասը կ'աւարտի։ Օդի քմայքներուն կամ նման իրերու վրայ ճառել չատ խոտոր կը համեմատի կնոջ ախորժակին հետ, ու այսպէս պատրաստ նիւթը կ'որոճան իրենք, ասոր անոր վրայ խօսելու, ըսի բաւի յատեանական նիւթը, որուն կը հետեւին բնական կարգով՝ բամբասանք և լեղուագարութիւն։ Այս կէտը մասնանդելի է մասնաւորապէս ռամիկ կեդրոններու և գաւառներու մէջ, ուր իգական սեռի քիչ ու չատ զարգացած դատարկը ա՛յնքան փոքրամանութիւն կը կազմէ դեռ ընդհանուրին քով։

«Բերնէ բերան կ'եղի գերան։»

Իգական սեռը աւելի լաւ կը վայլեցնէ իր վրայ, այս գեղեցիկ ասացուածով գաւառացիին հաստատած իրողութիւնը։ Կնոջ բերնին մէջ՝ պարզ լուր մը բամբասանք կ'ըլլայ, և բամբասանքը դատապարտութիւն։

Շաղակրատութեան մարմնին ուրիշ մէկ յոռի հետեւանքն է անգաղտնապահութիւնը. այս ալ, բամբասանքին նման, այրերէն աւելի ճարակ գտած է կիներուն մէջ. արդէն երկուքը քայը մոլութիւններ են ատոնք, իրարու զուգորդուած։ Պատմութեան մէջ չին պակիր թուլաբան կիներ որոնք սերունդներու փճացման պատճառ եղած են։ Բայց ամէն ժամանակ աւելի կարեւոր հիմակ է որ կը հանդիպինք այդպիսիներուն։ եթէ կ'ուզէք ճշդել այս պարագան՝ որ և է լուրջ մը դարձնելիք և իր ճշմարտութիւն հաղորդելիք չատախօսութեան սխալէն վարակուած կնոջ մը. աղաչեցէ՛ք ալ որ իրողութիւնը իր ու քու մէջդ մնայ. քանի՞չորս ժամու մէջ արդէն լուրը բերնէ բերան չըլլած ու գիրի դարձած պիտի ըլլայ, և ի՞նչ տեսակ լուր... բոլորովին խեղաթիւրուած, չարափոսուած, հինգը տասն եղած։

Թուլբերուն կինը դաղանիք չունի. խորը չդներ իր և ուրիշին մէջ և դայս ապացուցանելու համար իր դաղանիքներն ալ —երբեմն ծանրակշիռները ատոնց մէջ— կը հրապարակէ ասոր ասոր։ «քեղի կ'ըսեմ, մարդու մի ըսեր»ի վարդապետութեամբ։ Բնականաբար դաղանիքն ու վարդապետութիւնը միաւոր պիտի չըլլին, իրարմէ ոչինչ պակասեցնելով, և օր մը ալ բամբասանքի, ամբաստանութիւններու տեղատարափին տակ թուլբերանը ընկճուած պիտի գտնէ ինքզինքը. որո՛ւ ինչ ունի գանգատելիք, քանի որ ինքն էր՝ որ անզգաստաբար իր քայլերը դէպ ի խորխորատ առաջնորդեց։

Վերի ըսածներուս անուշտ նպատակս չէր համոզել ընթերցողներս թէ բամբասանքն ու թուլբերանութիւնը բոլորովին հեռու են այր մարդուն խառնուածքէն, բայց չարիք մը իր ամէն երեւոյթներովը ի հանդէս բերելու համար անոր գլխաւոր դերակատարները ընտրեցի ես։ Ինչպէս ըսի՝ չատախօսութեան ախտը աւելի ճարակում գըտած է կիներուն աշխարհին մէջ, և այս է պատճառը որ իր հետեւանքներուն մասնութիւնները այդասեռ ու բազմադիմի են հոն, թէեւ իրենց անձուկ չրջանակին մէջ սահմանափակուելով, ամէնքն ալ բամբասանքի և ըսի բաւի չուրջը կը դառնան։ Այրերու մէջ նշմարելի չէ այս կէտը. անոնց բերնի ծամոցն է գլխաւորաբար հանրային գործերու վիճաբանութիւններ և կարդ մը կրկնուած, յիշեցուած պատմութիւններ, իրենց փոխադարձ կեանքէն։

Շաղակրատութեան ուրիշ յատկանշական մէկ տեսակը կայ սակայն։ Ապագայ սերունդի ինքնակոչ-զարգացումներու դասակարգին մէջ տարածուած, անոնց սեփականութիւնը դարձած ունակութիւնն է ասիկա, ինքնահաւան քաջքշող անամէջ ճոռոմաբանութիւն մը՝ որ վիճաբանութեան, քննադատութեան և այլ տարբեր երեւոյթներու տակ՝ նոյն արդիւնքները կուտայ ինչ որ կը սպասուի կին հոգիներու յատուկ բամբասանքի սարսռագարշ ունակութիւնէն։ Ինչ տեսակ միջավայրի մէջ, ինչ տեսակ ազդեցութիւններու ներքեւ ալ ապրինք, դժուար չէ հանդիպիլ այդ տգայ հերոսներուն որոնք ա՛յնքան ծոփահարելի յաջողութեամբ մը որակած են հովկուլ մակդիրով։ Ինչ որ դժուար է այլոց համար, առանց համեմ առանելագոյն դիւրին է հանդիպիլ ու ընկերանալ մէկմէկու. հոգի ներքին քաջողական զօրութիւն մը կայ որ կը զոդէ զանոնք, թէեւ աշխարհի հակառակ ծայրերէն գտած ըլլան զիրար։ Քանինե՛ր ճանչցած ենք այս դասակարգէն, որոնք չատ անգամ բան ու գործ թողած, հայրն գինը կը զոհեն մամիայն քանի մը վայրկեան չաղակրատելու հաճոյքին... Եւ դեռ սրամտութիւն կ'ուզեն ծախել ասանք, մինչ սնամտութեան համբաւը չուշանար իրենց ջանքերը պակել. խեղճ արարածներ... եթէ կարող ըլլային գոնէ երկու բառերուն նշանակութիւնը իրենց հոգեկան կազմութեանէն զանազանելու... արդիւնքը միւնոյնը չէր ըլլար բնականաբար։

Սակայն կին, այր թէ երիտասարդ, շաղակրատ մը կրնապէս անտանելի է, անոր համար որ եթէ իր զրախօսութիւնները զուրկ ալ ըլլան ոևէ անաւերկամ սրտակոխ հանգամանքէ՝ ունկնդիրը ինքն իր վրայ, գիւրութեամբ կարող է զգալ անանց առեիած անմիջական չարիքները, որոնք են սրանզութիւն և գլխացաւ։

Անօգուտ է դարմաններ որոնել, շաղակրատութեան դէմ թուրը դնելու համար, երբ իր ընակա՝ ճամբան բռնած է ան։ Կարգ մը մոլութիւններու դարմանը կարելի չէ պահանջել դատարկութենէն, վասն զի առանց ա՛յնքան չքամ չունին զգլոյին հետ, որքան ընտանեկան յարկին և մասնաւորապէս ընկերային չրջանակներու հետ։ Մոլութիւններուն այս կարգէն է շաղակրատութիւնը։

Շաղակրատի մը բարբանջանքները ունկնդրելու առիթէն խուսափիլու և անանց չար հետեւանքներուն չենթարկուելու միակ միջոցը, —որ թերեւս լեզուի անձնամոլն ալ նպաստէ քիչ մը— բացարձակ անտարբերութիւնն է, խօսքերուն կարեւորութիւն չընծայելու յանդգնութիւնը. գանէ ևս՝ ակէ յարմարագոյն միջոցը չեմ կրցած գտնել դեռ։

Հոս՝ յիշողութեանս կը կառչի զուարճալի մանրավէպ մը, զոր մէջ բերելէ յետոյ պիտի վերջացնեմ յօդուածս, բարքանջանքի գոյն մը չտալու համար անոր ալ...։

Ատենով չատախօս մէկը կը ներկայանայ իրեն ծանօթ փաստաբանի մը, մինչ վերջինս պաշտպանական ճառի մը անհրաժեշտ պատրաստութեամբը կը զբաղէր։ Հարց թէ նատած՝ չաղակրատելու մարմաջը ասարէլ կուտայ իր լեզուին ու կը սկսի քակել սովորական խօսքերուն ծրարացը։ Բայց տեսնելով թէ փաստաբանը չատ հեռու է իր խօսքերը ունկնդրելէ՝

—... Էֆէնտի, կը ձայնէ անոր, խօսելուս արգելք կ'ըլլա՞մ արդեօք ձեր գործին։

—Ո՛չ, ո՛չ, ամենեւին, կը պատասխանէ միւսը, խօսեցէ՛ք դուք, կը տեսնէք թէ ես իմ գործովս զբաղած եմ արդէն։

Ասոր վրայ չաղակրատը ամօթանար եղած՝ կարծեմ «Հապա բարով»ն անգամ դժուարաւ կ'արտասանէ մեկնած պահուն, վարպետորդի փաստաբանին զբաղումը չխանգարելու համար...։

ՅԱԿՈԲ Ա.Ռ.Ա.ԲԵԼԵԱՆ

ՏԱՐԻԱ ԼԱՆԹԷԻ ՍԷՐԸ

ԳՐԵՑ՝ ՌԻՐԻԱՐ ՖՕՍ

ԻԵ.

Գեղեցիկ տաղաւարին մէջ անհանգիստ ժուռ գալով վեր վար, Տարիա այսօր աչք ու սիրտ չունէր Հռոմէական դաշտագեմերին համար, ուր գիւղացիներուն տաժանակիր աշխատութիւնը կը շղացնէր խարոյկներուն փարբ լոյսը։ Գեղեցկութիւնը միայն կը չրջապատէր զինքը, որ գեղեցիկին մոլեռնախանձ պաշտօնը էր... Տաղաւարին ձեղունին ձիւնեղի մոլեալ ոսաներէ արծաթափայլ կասար մը կը ձեւացնէր, կամարաձեւ յարկուած, գեղնաչորթ վարդերու պատանիներէ փաթթուած։ Անփայլ դորշ ապրշում կը հիւսէր պատերը, որոնց երկայնքին կ'ընթանար մուխ կապոյտ թրաչուշներու բարձրասղոցով ցանկ մը։ Պայծառ ծաղիկները ապրշումին մէջ ադուցուած էին։

Սամառնային էր ժամանակը, բայց խոր կապուտակ գորգ մը կը ծածկէր տաղաւարին յատակը։ Վարագոյրներն ու կարասիները թափէ՛ էին և գորգին նոյն ճառագայթող գոյնէն։ Մէկ մի առարկայ աղնուակերպ յարգարուած։ Վայելչութիւնն և անձնաւորութիւն ամենուրեք։ Ո՛չ երբեք դատիպապակ։ Ո՛չ մէկ առարկայ պերճանքի։ Ոչինչ՝ որ կարենար յիշեցնել մեծանուն բնակչուհին համբաւը։ Ո՛չ մէկ կենդանագիր իրմէ։ Ո՛չ մէկ հայելի իր սեփական պատկերը մէջը նայելու համար։

Մեծ տաղաւար-սենեակին մէջ երկու գեղարուեստական գործեր միայն։ Մին պատկերակ մըն էր — «Մեդուսա Լուսաւորիչ»ի կենդանի նկարագրութիւնը, հնութեան այս ամենամիւռ և միանգամայն ամենատխուր կնոջական գլուխը, մեռեալի մը կերպարանքը, որ անդամ մը տեսնուելէ վերջ, անմոռանալի կը մնայ. մեռեալը զարդած էր տառապելէ, վիշտերուն կատարածին հասած էր։

Մանուկի մը, գեռահաս աղջկան մը պատկերը երկրորդ գործն էր։ Իտալդէմք մը կը թուէր ըլլալ, մարմնացեալ պատանեկութիւնը և անմեղութիւնը։ Մարդկային այս զմայլելի էութիւնը չէր գիտեր ոչինչ մարդկային կեանքին մէջ, որ զուտ գեղեցկութիւն, լոկ փայլ և երջանկութիւն չըլլար։ Մայրէ ի ծայր փարփակամբ մէ էր։ Աղջնակին պատկերը դիտողը գարնանային սիւքի չունչ մը կը զգար, բոլորի վէսվէսաւոր մը, կը կարծէր լսել ներդաշնակութիւն մը, դաշն, անոյշ մեղեդի մը, անվերջանալի կերպով մեղմամեղիկ, աներկրաւոր, ոգիներու եղանակի մը նման։

Այս սիրազեղ արարածը կիսաւուրքի ամենապածառ արեւու մը մէջ կը կենար կապոյտ թրաչուշներէ չարամանուած խարակի մը վրայ՝ ծովեան վերեւ բարձրացած։ Խորութիւնը ա՛յնքան մեռ է որ մէ՛կ քայլ ևս, և ահա աղջիկը անվերծիպելի կերպով պիտի տապալի գլխիվայր։ Բայց չի տեսներ անդունդը ոտքերուն առջեւ. աչքերի գեղեցկութիւնը միայն կը տեսնէ, ճառագայթաբաշխ։ լրթեակապոյտ ծովը և գարնանային պայծառացող երկինքը։

Երկու ձեռքերը ծաղիկներով լեցուն, զորս խարակին վրայէն քաղած է, ներքին գլուխը առջեւէն կարկառած։ Արբշիռ ծիծաղ մը կը խաղայ մեղմօրէն բացուած բերանին շուրջ, քաղցրաբարոյ քնքշանքի արտայայտութիւն մը կը շողայ կենդանագրի նման կապոյտ աչքերուն մէջ։ Հագած է անփայլ մանիշակագոյն, բազմամաղ զգեստ մը, քօղանման հիւսուածոյ, որ ծովէն փչող սիւքին թեթեւ չունչէն կը փակչէր թարմ, ազնիւ անդամներուն։ Գեղանի էակը կրնար մինչեւ իսկ հոգւոյն կենդանի ասոր համար պիտի չմանչար։ Անշշուկը, անշշուկելին, յատեանապէս կասանքը, և երանաւէտ անմարմինը երեւոյթ և կեանք առած էր այս պատկերին մէջ։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ)(30)(

ՓՈԹՈՐԿԱԼԻՑ ԿԵԱՆՔ ՄԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Է.

ՖԷՐՆԱՆ ՏԸ ՊՐԱՔ ԾՈՒՂԱԿՆ ԻՆԿԱԾ

Ֆէրնան տը Պրաք ոստիկանապետը առաջնորդեց Բլէսլին սենեակներէն մին, ուր սովորաբար կ'ընդունուէին անդամներուն հետ տեսակցել ուզող դրսէն մարդիկ։ Ֆէրնան՝ եռքը ծառայ մը կանչեց ու անոր հետ լուր ղրկեց ձօրձի թէ, հիմա անմիջապէս տեսակցել կ'ուզէ իր հետ, հիւրերու յատուկ սենեակին մէջ. հինգ վայրկեան եռաքը Տը Կրավինի գերիրմոնը ձօրձ անվեհեր դէմքով ներս մտաւ ու Ֆէրնանի ուղղելով խօսքը.

—Առանց գիտնալու թէ օտար մէկին ալ կայ հետդ, առաւաւսի եկայ, ըսաւ, խօսէ՛ տեսնամ ի՞նչ կ'ուզես առտուանցով, ուրիկ հակակար որ առտուան ժամը տասնին, կէս օրէն երկու ժամ առաջ ես հոս կը գտնուիմ։

Ֆէրնան պատասխանելէ առաջ ոստիկանապետին նայեցաւ, որ անմիջապէս ձօրձի ուղղելով խօսքը.

—Ես պարոն Բօլ Սալաի կողմէ կուգամ, պարո՛ն, ըսաւ, բայց որովհետեւ դեռ ձեղի հետ ծանօթանալու պատիւը չունէի, ձեր բարեկամը պարոն Ֆէրնան տը Պրաք ինձ ընկերակցելու չնորհը բրաւ։

—Եթէ իրը վկայ կուգաք պարոն Սալաի կողմէ, ես ալ կրնամ հիմա իմ վկաներս հայթայթել մենամարտի պայմաններուն վրայ բանակցելու համար, մինակ սաչափը ըսեմ, ձեր ներողամտութեամբ թէ, պարոն Սալա չատ ուշ մնայ իր վրայ եղած յարձակումի մը դէմ անձը պաշտպանելու համար, այս գիշեր իսկ զինքը տեսայ հոս. ձեղի յանձնած պաշտօնը գիշերուընէ իսկ չատ գիւրութեամբ կրնար յանձնել Բլիւպի անդամներէն մէկուն։

—Այո՛, բայց չէր ուզեր այնպիսի վկայ մը ընտրել օրուն հետ գուցէ վէճ մը կամ ատելութիւն մը ունենայիք։

—Ի՞նչ կ'ըսէք, չե՛մ հաւատար, Բրէնս Լուսնինը կ'անարկէք, անոր հետ թէեւ բանավէճ մը ունեցանք խաղի վրայ, բայց նշանակութենէ զուրկ բան էր։

—Ո՛չ ո՛չ, բարեկամս, խնդիրը կընոջ մը վրայ է։

Ոստիկանապետին այս յայտարարութեան վրայ ձօրձ դողաց, որ սակայն գունատին ու ներքին յուզումը պարարկելու բուռն ճիգով.

—Ի՞նչ մը ըսիք, ըսելէ խնդիրը տիկին Բլօսին Մաուլիի վրայ է։

—Այո՛, հիշդ ինքն է, անշուշտ չէք մոռցած որ կիրակի երիկուն երբ պարոն Սալա մատամ Մաուլիի քով գտաւ ձեզ, դեռ այն կինը Սալաի կենակիցն էր։

—Գիտեմ, բայց ինչ կ'ելլայ ադկէ, ես պատճառ չունէի այդ նրբութիւնը յարգելու, անոր համար որ պարոն Սալա իմ բարեկամս չէր։

—Պարոն Սալաի բամնուելէն ետք Մատամ Բլօսին Մաուլին տեսա՞ք երբեք։

—Այո՛, տեսայ։

—Երէկ գիշեր տեսաք տիկինը այնպէս չէ՞։

Ձօրձ անծանօթին այս անպատչաճ հարցումներէն զայրանալով.

—Զեղմ՞ ի՞նչ պարո՞ն, ըսաւ, միթէ դիս հարցաքննելո՞ւ համար եկած էք հոս։

—Ո՛չ, տիկին Մաուլին ձեղ կ'սպասէ։

—Այլ կը բաւէ, վրաս խնդալու համար եկած էք հոս. ի՞նչ նպատակով կ'ուզէք այս անհարկի հարցումները ինձ, նախ ո՞վ էք դուք. ո՛ և է մեռնամարտի վկայ այս ընթացքը չբռներ։

—Եթէ ըսեմ թէ Տիկին Բլօսին Մաուլին դիս ղրկեց ձեղ։

—Այն տեսն պիտի ըսեմ թէ բացարձակապէս սուտ կը խօսիք։

—Ինչո՞ւ սուտ խօսիմ սակայն, ինչն կը հասկնաք սուտ խօսած ըլլալս։

Ոստիկանապետը այն ատոհման կոբովով խօսած էր այս խօսքը որ ձօրձ քարկութիւնը զսպեց և բուռն ճիգեր ընաւ բանակցութեան ելքին սպասելու, եռքը սակայն յանկարծ բռնկելով.

—Անօգուտ ձեռնածութիւններու ու ազայական վարպետութիւններու հարկ չկայ, ըսաւ, հակկայ, դուք ոստիկանութեան պաշտօնեայ էք, Տիկին Մաուլի գիշերը սպանուած էր դուք դիս հարցաքննելու եկաք. եթէ փոխանակ անուղղակի դարձուածներու, ուղղակի դիս հարցաքննէիք ես ալ կը պատասխանէի։

—Ձեր սիրուհին սպաննուա՞ծ է ըսիք, յարեց ոստիկանապետը, առաջին անգամ ձեղմէ կը լսեմ այս յայտնութիւնը։

—Դարձեալ սուտ, գոչեց ձօրձ անտարբերութեամբ ուսերը թօթուելով, կ'ուզէք այս ձեւերով խոստովանութիւն մը կորզել, պարապ աշխատութիւններ են ատոնք, մտիկ ըրէք՝ քանըչորս ժամէ ի վեր ճանչցած էի Տիկին Մաուլին, որուն հետ ճաշեցինք երէկ գիշեր, ուշ ատեն ինձմէ բաժնուեցաւ բարեկամուհիներէն Քառօլին ը Պառպիի տունը երթալու համար. որուշած էինք երկուքս ալ Բլօսինի տունը վերադառնալ գիշերը, ուստի պատրաստեցին բանալին ինձ տուաւ, ինք բարեկամուհիին գնաց, ես ալ Բլիւպ եկայ խաղի սկսայ. նախ հարիւր հազար ֆր. չահեցայ, ետքը ամբողջ չահածիս հետ գրպանիս չորս հազար ֆրանքն ալ կորսնցուցի, ետքը Սարքաս փողոց Տիկին Մաուլիի պատրաստանը գացի, հոն լոյս չտեսնելով զարմացայ, քանի մը անգամ Բլօսինի անունը կանչեցի, պատասխան չտուաւ. հնոյատենեակին դուռը բաց էր, ներս մտայ, անկողնին մեռեցայ ու ձեռքովս մարմնին դպչելով արթնցնել ուզեցի. մարմինը անշունչ դիակի մը նման պաղ գտայ, ահաւասիկ մատնուած՝ սրան ելայ, բայց որովհետեւ լոյս չկար, մութին մէջ առջիս եկածը տապալեցի, ետքը երբ մոմ մը վառելով ներս մտայ տեսայ որ խեղճ կինը վիզէն ընդունած մէկ հարուածին ազդեցութենէն մեռած է։

—Միակ հարուածի մը ազդեցութենէն մեռած է, ետքը ի՞նչ ըրիք։

—Ամէն բան լմնցած էր, ընելիք մէկ բան չէր մնացած։ խեղճ կինը մեռած էր, հետեւաբար ոևէ օգնութիւն կամ դարման պարապ բան էր։

—Ըսել է պաղարիւնով ու հանդարտ սրտով տունէն դուրս ելաք, այնպէ՞ս է։

—Հիմա պիտի ըսեմ թէ ինչո՞ւ համար այսպէս ըրի։ դուք դիս կ'ուզէք իրը անզգայ ամբաստանել, սակայն ճչմարտութիւնը այնպէս չէ, տիկին Բլօսինի տեսքին առջեւ վերջին ծայր յուզուեցայ. սակայն դեռ նոր ծանօթացած էի իրեն, հիմնական սէր մը չկար մեր մէջ, պատահաբար հաստատուած այս կենակցութիւնը կրնար կարճատեւ խնդութիւն մը ըլլալ, հետեւաբար քանի որ սէր չկար, նախ ևս ինձ սպասող ահագին վտանգը աչքի առջեւս առի, կրնայի իրը մարդասպան սնրագործ ամբաստանուիլ, ինչ որ սակայն չէր անարեկեր դիս, քանի որ ուշ կամ կանուն անպարտութիւնս պիտի յայտնուէր, անուշէս ու ընտանիքիս պատիւէն միակ կը վախնայի. ուստի սկսայ մտածել, ոչ ոք տեղեակ էր զոհին հետ իրիկուան մեր ունեցած ժամադրութենէն, վասն էի նաև որ ոչ ոք գիտէր պատրաստման մասն եղած ըլլալս, հետեւաբար վրաս պատասխանատուութիւն չկաւելիրելու համար, ձգեցի դուրս ելայ. այս է ճչմարտութիւնը, կ'ուզէք հաւատացէք, կ'ուզէք մի՛ հաւատաք։

(Շարունակելի)

Տարիա իր գրասեղանին առջևէն կրնար տեսնել այս մանկական պատկերին հետ նաև մեռեալին մարմարակուռ գլուխը։ Կարելի՞ բան էր որ երկուսն այսպիսի կերպարանքներ գտնուէին։ Իրարմէ ա՛յնքան տարբեր։ Մին աշխարհի գեղեցկութեամբ անկրկնելի պայծառացած, միւսը կեանքին տառապանքներէն, կեանքին առջեւ իր զգացած սոսկումէն, անկէց բաժնուած։

Լուսաշող մանկական պատկերը կը ներկայացնէր Զեկան — մեծահմաբաւ երգչուհիին աղջիկը...։

Տարիա միշտ նոյն անհանգիստ քայլերով կը չափչփէր մամերով միայն լուսաւորուած սենեակը, ուր ճրագները յաճախ կը վառէին երբ արդէն իսկ այդացած էր։ «Վալքիւր»ի ներկայացումէն վերջ այդ գիշերուան մէջ Տարիա չկարողացաւ արագօրէն վանել իր ներսիդին պծրտացող ուրուականները։ Կրկին և կրկին կը մտածէր նաև Աստուրայի կոմսուհիին վրայ, որ օթեակէն իր սիրողիտեան գեղեցկութեան փայլին մէջ Լանթէի վրայ իր ակնարկները յառած էր ա՛յնքան յաղթականօրէն։

Անոր գեղեցկութեան մէջ բան մը կայ, որմէ կ'ըմբռնեմ թէ ինչո՞ւ պաշտելու կը պարտաւորէ։ Իրաւունք ունի իր ամբիծ ու անթերի մարմնով պաշտամունք մը կորզելու։ Իրեն վրայ ատուտածային բան մը կայ, որ կ'ոգեւորէ, եթէ ապերջանիկ չընէ։

Եւ կը մտածէր կոմսին վրայ։

«Զի կրնար օձիքը ազատել անորմէ, դժբա՛խտը։ Հակառակ իր անձնուիրութեան, իր առնական հպարտութեան և հոգիի ազնուութեան, ներա կապերուն մէջ կասկածած է։ Այս կնոջ համար իր կիրքը կը կործանէ զինքը, որովհետեւ կոմսուհին կը պարտաւորէ զայն յարգանքի, իր իսկ պատուոյն համար, ինչ որ կոմսին համար փճացում կը նշանակէ։ Կը զգայ թէ նեռա կիրքը ստասացում, վնասութիւն է իրեն համար — ինչպէս որ ես ինքզինքս վնասած, նուաստացած պիտի զգամ, եթէ...։ Իրարու կը նմանինք այսպէս։ Ան կը սիրէ զիս, որովհետեւ ինծի հանդէպ իր սիրոյն մէջ կրնայ ապրիլ հակառակ իր կիրքին։ Իմ քովս որ չեմ կարող երբեք կիրք զրգռել, այլ միայն յարգանք, հիացում, յանձնառութիւն, եղբայրական սէր։ Իմ քովս ապասան կը մնայէ։ Եթէ ազատ ըլլար իր մոլորեցուցիչ կնոջմէն, պիտի հարցնէր ինծի թէ կ'ուզէի՞ իրեն կին ըլլալ, այն պատճառաւ միայն իրեն կին, որպէս զի ինծմով պաշտպանուի միւսին դէմ։ Բայց չուզեր անկէց ազատուիլ, չուզեր՝ որովհետեւ կը վախնայ, մահու չափ կը սոսկայ թէ նէ կրնայ այնտեղեւ ամենայնիւ ազատութեամբ պարգեւ տալ ինքզինքը, առատաձեռնել և վանել իր գեղեցկութեան գանձը, որմէ ինքը չուզեր աղարմութիւն առնել, վասն զի այնուհետեւ մուրացկանութիւն պիտի ընէ այդ գանձէն փոքրիկ նշխար մը վայելելու համար։ Հիմա գտնէ պարտաւորուած է կծծի գտնուիլ, քանի որ իր անունովը կ'ապրի և իր տունին մէջ։ Բայց անգամ մը որ ազատ ըլլայ իրմէ, ուզածը պիտի ընէ համարձակ, քանի որ սիրոյ ատուածուհին է։ Սիրուիլ, ինչպէս այս կինը կը սիրուի իւրաքանչիւրէն՝ որ զինքը կը տեսնէ և սիրուիլ խելագարելու աստիճան, սեռի գործելու աստիճան...» Այն անծանօթ երիտասարդը հծծած էր ակամայն թէ պիտի մեռնիս, եթէ չսիրես։

Այսպէս կը խորհէր։ Ցանկարծ կեցաւ, երկու ձեռքերը սեղմեց ճակատին դէմ, պահ մը մնայ այս դիրքին մէջ, խորտնկի մը հառաչեց, հեծեծանք մը փրթաւ սրտէն, թեւերը ձգեց վար, դէպի գրասեղանը գնաց, բացաւ թաքուն գզրոց մը, տեսարակ մը հանեց, բացաւ զայն։ Թուղթը կնոջական ձեռքի մը գիրով ծածկուած էր։ Տարիա Լանթէի ինքնասատուկ հարտ ու խիստ գիրն էր, զինքը ա՛նքան յաճախնող գիրը։

Նստաւ և սկսաւ գրել սենդոտութիւնամբ.—

«Կինը պէտք է սիրէ։ Ասոր համար ստեղծուած է։ Ասոր համար ստեղծուելու էր։ Սէր, կին և սէր։ Դուն սիրելով միայն կը կատարես քու միտումդ, և ասիկա պաշտօն մըն է։

Սիրելն է քու առաջին պատուիրանդ, քու ամենարարար օրէնքդ, քու ամէնէն ազնիւ կոչումդ։

Ասով բարձրացի՛ր։

Ասով բարձրացի՛ր քու ամբողջ էութեամբդ։

Ասով կործանուէ՛։

Ա՛նքան լեցուէ՛ սիրով, ա՛յն աստիճան թո՛ղ քեզ տգորէ սէրը որ կարենաս ըսել քեզի համար.— «Ես՝ս, ես սէրն եմ, աստուածութենէ մը ստեղծուած, մարդիկը աստուածութեան բարձրացնող, իրենին աստուածացեալ սէրը, որ անմայր է ու անմահ։»

Պէտք է սիրես, ո՛վ կին։

Որովհետեւ սիրոյ մէջ միայն կատարեալ մարդ մըն ես, սիրելի կին ես։

Ուրիշ ամէն բան, որ այս մէկէն, ա՛յս մէկհատիկէն դուրս կրնաս ըլլալ, քու մէկ մասդ է միայն։ Նոյն իսկ քու էութենդդ մէկ մասը չէ։ Ուրիշ ամէն բան քեզի համար հատակատոր է, երկրորդական հնարք, ի հարկէ տարեալ վարպետութիւն։ Սիրոյ մէջ միայն կրնաս մեծութեան ժամանել, ի՛նչ մեծութեան որ կրնայ հասնիլ մարդ։ Ո՛չ մէկ մարդ — ո՛րքան ալ յաղթող և փառապանծ ըլլայ — կրնայ կորզել ինչ որ խակապէս քուկդ է, և ասով միայն կ'ապացուցուի թէ դուն ես ինչ որ պէտք է ըլլաս։

Մարդ կրնայ ա՛յնքան բարձր երթալ որ երթայ կանգնի Այպան լեռներուն գագաթը։ բայց կնոջ սէրը դարձեալ իր վերեւ պիտի տատանի լուսաճաճանչ քերովբէի մը պէս։ Մարդուն գործերը կրնան լեցնել աշխարհը, անոնք կրնան ժամանակին տալ իրենց դրոշմը, կրնան աշխարհ մը ստեղծել։ բայց կնոջ սէրը, նոյն իսկ եթէ անարգի կնոջ մը անյարգի երիկ մարդու մը հանդէպ սէրը ըլլայ, որ ամբողջութեան մէջ կը կարուսի ինչպէս ալիքը ծովուն մէջ, ուղի փառաւոր է քան ամենափառաւոր առնական գործը։ Ինչ է սակայն կնոջ ամենաբարձր սէրը։ Ի՞նչ բանի մէջ կինը ամէնէն աւելի զօրաւոր, ամէնէն աւելի կարող, ամէնէն աւելի անդիմադրելի կ'երեւայ... Այն սիրոյն մէջ, որուն չուրջ կինը կը պարտաւորուի վչտակրել։ վչտակրել անապատական ճգնաւորի մը պէս, տանջագրիկ խաչի չարչարանքներով վչտակրել։ Կնոջական սիրոյն ամէնէն խորունկ էութիւնը, ամէնէն խորունկ վիշն է։ Կինը պէտք է տառապի իր սիրոյն համար։ Պէտք է սիրէ ու մաքառի, պէտք է սիրէ և տառապանքներու տակ։, պէտք է սիրէ և տառապանքներու ներքեւ հրաժարում ի գործ դնէ։

Սիրելով յաւակը պէտք է երթայ։

Սիրող կինը պէտք է ժպտի երբ մեռնի։ Ժպտելով պէտք է խօսի։— «Յա՛ չուտիմ։» Հոգեվարքի առկած աչքերով պէտք է ըսէ տակաւին։— «Երջանիկ համարեցէ՛ք զիս։ Պէտք է վչտակրեմ սիրոյս համար — պէտք է մեռնիմ սիրոյս համար։ Ովսաննա, Ովսաննա։ Ես Տէրոջը օրհնեալ եմ։»

* * *

Ինչ եկաւ վրան որ այս յաչտակիչ բառերը կը գրեմ։ Ե՛ս, Տարիա Լանթէ։ Ես ինչ առնչութիւն ունիմ կնոջական ընդհանուր կոչումին հետ, կնոջական հասարակ ճակատագրին հետ։

Ես արուեստագիտուհի մըն եմ... Ինչ որ ստատուածութեան կը վերաբերի, մարդկայինը իրաւունք չունի անոր — պէտք չէ ունենայ, որովհետեւ սրբազղծութեան կը յանգի։

Կ'ըսեն.— Իտալիոյ ամենամեծ երգչուհին եմ։ Իմ ազգս տուած է ինծի «Օրերայի Բիւթօրի»ի պատուանունը։ Պէտք է այս անունը կրեմ պակի մը պէս և գերակայ զգամ զիս։

Իմ մէջս արուեստագիտուհիի վեհութիւնը պէտք է արդեւք ըլլայ ուրիշ կիներու պէս զգալու, ան պէտք է անմատչելի ընէ զիս հոգիով ու մարմնով։

Իմ ամբողջ ներքին մարդուս այս վեհաչուք մենաւորութիւնը արդեւք սխալ է իր վրէժը լուծել ա՛յն բանէն որ կնոջական է իմ մէջս, որ ահա կը պատրաստուի իր եռեւեռ թողուլ երիտասարդութիւնը։

Բիչ առաջ իմ գրած բառերուս մէջէն արդեւք բան մը ալ ինծմէ կը խօսի, ինծմէ դուրս կը գոռայ, և ինչ անուն տամ ասոր, հրաժարում, զրկում վախճա՞ք, ցանկութիւ՞ն։

Ինչ բանէ զրկուած ըլլամ։

Սէրէ՞, անձնուիրութենէ՞. բայց սիրոյ մէջ բարձրացած և անձնուիրութեան մէջ կործանած եմ... Ինչ բանի ցանկամ։

Մէն մի ջիղովս սիրող ու վչտակրող կին ըլլալ։

Իբրեւ գեղարուեստագիտուհի կը ներկայացնեմ զայն։ Կ'ըսեն.—Ձիչդ իմ մեծութիւնս է այս։ Ես կը մարմնացնեմ կինը, սիրող ու վչտակրող, անձնուէր ու կործանած կինը, որուն ամբողջ էութիւնը ճիշդ այն է, որմէ հոգիս ոչնչ գիտէ։

Բայց ասիկա ի՞նչպէս կարելի է, ի՞նչպէս կրնամ թատերաբեմին վրայ ներկայացնել ինչ որ բնաւ կեանքս մէջ եղած չեմ։

—Ինծի համար կ'ըսեն.— Ասոր բրածը ներկայացում չէ, այլ իր էութենէն էութիւն է... Որովհետեւ ա՛յնպէս կը թուի, որովհետեւ ներկայացման գիշերը, թատերաբեմին լոյսերուն մէջ, թատերական տարազին մէջ, բայ վայրին առջեւ, հանրութեան առջեւ ես կը թուիմ ապրիլ սիրող ու վչտակրող, հրաժարող ու յուսահատ, էրիկ մարդուն մէջ կորսուող, անոր միջոցաւ և անոր համար կործանման յաւակը դայող կինը, և ճիշդ այս պատճառաւ կ'ըսեն թէ չքեղօրէն մեծ եմ։

Բայց պէ՞տք է որ ամէն բան իմ մէջս թաղուած, երեւցիր և արտասանիայն ըլլայ, այսինքն ամէն բան սուտ։

Սառնք ամէնքը ապրած եմ։ Ամբողջ չարքը կենացի տրամաթիք դէմքերու, զորս կը ներկայացնեմ թատերաբեմին վրայ, զգացած եմ, զանոնք զգացած ա՛յնպիսի կերպով որ տառապանքները մարմնացուցած ժամանակ կը կրեմ զանոնք ճշմարտապէս, իրական արցունքներ կուլամ, ճշմարտապէս կը պայծառանամ և կը գունատիմ, մահուան սարսուռներէն տոգորուած կը զգամ ինքզինքս, կը կարծեմ թէ օրհասական եմ, իմ վերջին հեծեծանքս կը հառաչեմ։ Այո՛, ապրած եմ ամէնը, այս ամէնը։ Բայց գիտցած եղէք թէ —

«Այս ամէնը ապրած եմ մի միայն երեւակայութեան մէջ»։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՆԱԽԱՐԱՐ ԲԻՇՕՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՇԽԱՐՀԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Ուրբաթ օր Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Մ. Բիշօն առիթ ունեցաւ հարցապնդումի մը հետեւանքով բացատրութիւններ տալու Գերմանիոյ հետ յարաբերութեանց և Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան ուրիշ քանի մը հետաքրքրաշարժ կէտերու վրայ։ Ո՛վ որ կացութիւնը սկիզբէն դիտած է հարկ եղած հանդարտութեամբ, և հետեւաբար տարակուսանքով ընդունած է Գերմանիոյ և Ֆրանսայի մերձեցման վրայ տարածուած զրոյցները, յուսախաբ չկրնար ըլլալ նախարարին յայտարարութիւններէն։ Ցայսմի ջանք մը կայ երկու Տէրութեանց յարաբերութիւնները համակրական կերպով պարզելու, և ցոյց տալու թէ Մարօքի գործին առթիւ երկու Տէրութեանց ներկայացուցիչներուն միջեւ չփումները դաղրած են։ Բայց արձակաձայն յայտարարեց թէ մասնաւոր պաշտօնով մը Բիլ և Պերլին գացած չէ։ Այդպիսի պաշտօն մը, եթէ հարկ ըլլար, կը տրուէր Պերլինի Ֆրանսական դեսպանին, որ գերման կառավարութեան համակրութիւնն ալ կը վայելէ։ Մ. Էթիէնի պաշտօն յանձնուած չէր ո՛չ պաշտօնապէս և ոչ կէս-պաշտօնապէս։ Մ. Բիշօն յայտարարեց նաև թէ «Գերմանիոյ մէջ մեր հայրենակիցներու վայելուն ընդունելութիւնը գեղեցիկ ազդեցութիւններ միայն կրնայ գործել երկու երկիրներուն յարաբերութեանց վրայ։»

Երկու երկիրներուն մերձեցումը կրնայ մտածուիլ կամ զգացման տեսակէտով և կամ գործնական քաղաքականութեան տեսակէտով։ Զգացմանց գաղով, անոնք արդէն ուրեմն տաք եղած են բաղդատմամբ քանի մը տարի առաջուան վիճակին, և կրնան ա՛լ աւելի տաքնալ։ Բայց տակաւին երկար ժամանակ տեսակ մը մղձկուա մթնոլորտ պիտի գտնուի անոնց երկուքին միջեւ։ Գաղով քաղաքականութեան, Ցէլրիի Վարչապետութեան ժամանակ Գերմանիա և Ֆրանսա աւելի մօտեցած էին իրարու։ Գերմանիա և Ֆրանսա այն միջոցին միաբանած էին գաղթականի աշխարհավարութեան մէջ. այսօր Ֆրանսա ուղղակի Անգլիոյ հետ համաձայնած է և Գերմանիոյ կողմը նայած չէ։ Ֆրանսայի գործին չի գար որ Գերմանիոյ հետ գժտութեան բոլոր առիթները վերնան, երբ մանաւանդ կատարվապէս ինքզինքը յանձնած է Անգլիոյ։ Բայց Ֆրանսայի գործին չի գար դարձեալ որ տակաւին ա՛յնքան հզօր եղող գերման կայսրութիւնը սա՛ զգայուլը մնուցած է թէ ինք իր ձախ կողմը ունի դառնացած թշնամի մը, ինչպէս ցոյց տուաւ Մ. Տէլքասէ գիտակցութեամբ իր համաձայնութեանց։ Բիշօն այսպէս չբրաւ, և աւելի բանաւորութեամբ գործեց։ Ֆրանսա բոլորովին անտարբեր չի կրնար մնալ Գերմանիոյ վարմունքի մասին, որովհետեւ հասարակաց գործեր ունի միւս անոր հետ, և Գերմանիոյ բռնելիք ընթացքը ուղղակի կամ անուղղակի կ'ազդէ իրեն վրայ։ Մարօքի խնդիրը գլխաւորն է այս խնդիրներէն, որովհետեւ Ալժեզիրասի պայմանագրութեան մասնաւոր կէտերը գործադրելու համար, երկու Տէրութիւնք պէտք ունին խորհրդակցելու։

ԼԱ ՀԷՅԻ ԺՈՂՈՎԸ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿԸ ՄԵՐԺՈՒԱԾ

ԼԱ ՀԷՅ 5 Յուլիս

Ծովու վրայ մասնաւորներու սեփականութեան պաշտպանութեան վրայ խորհրդակցելու համար կազմուած չորրորդ յանձնաժողովին վիճաբանութիւնները յոյժ հետաքրքրաշարժ անցան։ Այլ եւ տարակոյս չկայ թէ առեւտրական նաւերը չդրաւելու համար Միացեալ Նահանգաց առաջարկութիւնը ծովագիտ կողմէ ընդունելի դառնալ չէ։ Վիճաբանութեան մասնակցեցան 17 պատուիրակներ, մասամբ երկարապատում ճառերով, ա՛նպէս որ նախագահ Նելիսով պարտաւորուեցաւ առաջարկել որ ճառերու տեւողութիւնը սահմանափակուի։

Ամերիկեան ծրագրին ի նպաստ խօսեցան միայն Հոլանտա, Նորվեկիա և Յունաստան։ Աւստրիա արդէն վերջին նիստին մէջ նոյն ծրագրին հաւանած էր։ Բայց առաջարկութեան դէմ էին ուղղակի Անգլիա, Արժանթինի և Բոլոմպիոյ պատուիրակներուն ճառերը։ Ի մասնաւորի Սանթիակօ Բէրէզ Թրիանա, Բոլոմպիոյ երկրորդ պատուիրակը, բացարձակապէս դէմ խօսեցաւ ամերիկեան առաջարկութեան, և յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը երբեք համամիտ չի կրնար դառնալ պատերազմի ժամանակ մասնաւորներու գոյքերը և առեւտրական նաւերը անձեռնմխելի համարելու առաջարկութեան։ Թրիանա մեծ տպաւորութիւն ըրաւ իր համարձակ, անվերապահ և կարելի բանախօսութեամբ, և հարաւ-ամերիկեան պատուիրակներուն մեծ մասին կողմէ իր ընդունած ծափերը և հաւանութեան նշանները ցոյց կուտան թէ ինք ամբողջ Հարաւային Ամերիկայի անուանով խօսեցաւ։ Պրազիլիա, Գերմանիա, Ռուսիա, Ֆրանսա Իտալիա և Բորթուկալ ստուգիւ հակառակ յայտարարութիւն չըրին, բայց ոչ ալ ի նպաստ ամերիկեան ծրագրին, և բազմաթիւ վերապահութիւններ ըրին։

Գերման պատուիրակ Մարշալ յայտարարեց թէ առեւտրական նաւերը չդրաւելու խնդիրը առնչութիւն ունի պատերազմական արգիլուած վաճառքներու և ծովեզերեայ պաշարումի հարցերուն հետ։ Հետեւաբար այս վերջինները ալ պէտք է ճշդուին։ Բազում պատուիրակութիւններ Գերմանիոյ այս տրամադրութեան համամիտ գտնուեցան։ Ամերիկեան ծրագիրը այս նիստէն վերջ իբրեւ մերժուած կը նկատուի։ Նոսին պաշտօնական արձանագրութիւնը հետեւեալն է.—

«Հոլանտայի լիազօր պատուիրակ Պոֆօռ կը յայտարարէ ամերիկեան առաջարկութեան համամիտ գտնուիլ։

«Պրազիլիոյ պատուիրակ Պարպօզա կ'առարկէ թէ ամերիկեան առաջարկութիւնը չի կրնար առարկայ ըլլալ համաձայնութեան մը և քանի մը բարեփոխումներ կ'առաջարկէ։ որոնց նպատակն է ծովու վրայ մասնաւոր սեփականութիւնները զերծ չպահել գրաւումէ և իւրաքանչիւր երկրի թողուլ այս մասին իր ունեցած սովորութիւններուն հետեւիլ։

«Նախագահ Մարթէնս յիսոյ կարդաց Արժանթինի պատուիրակութեան մէկ զեկոյցը, որով համամիտ կը գտնուի իտալական առաջարկութեան, առեւտրական նաւերը մասնաւորու վերածելու խնդրոյն համար։ Արժանթին առեւտրական նաւերը գրաւելու սկզբունքը կը պաշտպանէ։

«Անգլիացի պատուիրակ Սաթօուս կը յայտարարէ թէ ամերիկեան ծրագրին չի կրնար համակերպիլ։

«Գերման պատուիրակ Մարշալ կը յայտարարէ թէ իր երկիրը պատրաստ է ծովու վրայ մասնաւոր սեփականութեանց պաշտպանութեան աշխատակցիլ պայմանաւ որ նախապէս պարզուին պատերազմին արգիլուած վաճառքներուն և ծովեզերեայ պաշարման հարցերը, որոնք նաւերու գրաւման բարձումին հետ առնչութիւն ունին։

«Իռուս պատուիրակ Ցարիքով այդ խնդիրը տակաւին հասունցած չի համարիր ո՛չ իրաւաբանական տեսակէտով ոչ ալ այս մասին ընդհանուր համաձայնութիւն մը գոյացնելու կարելիութեան տեսակէտով։

«Նորվեկիացի պատուիրակ Հակէրուբ սկզբունքով ծովու վրայ մասնաւորներու գոյքերուն անրաւնարարելիութեան համամիտ է, և կը յայտարարէ թէ պատրաստ էր ընդունիլ ամերիկեան առաջարկութիւնը, բայց սա՛ վերապահութեամբ որ նախ քննուի պատերազմական արգիլուած վաճառքներուն խնդիրը։

«Բորթուկալ պատուիրակ Սէվէրալ համաձայն է գերման պատուիրակ Մարշալի յայտարարութեան։

«Բոլոմպիոյ պատուիրակութեան քարտուղար Թրիանա կ'ըսէ թէ իր երկիրը, որ ա՛ն քան հարստութիւններ ունի, կրնայ ցանկութիւն գրգռել ու հետեւաբար պաշտպանութեան մի՛ջոցներու պէտք ունի, ուստի չի կրնար համակերպիլ ամերիկեան առաջարկութեան։

«Ֆրանսական պատուիրակ Ռիշօ կը յայտարարէ թէ Ֆրանսա արդարեւ յոյժ համակիր է ամերիկեան պատուիրակին կողմէ յայտարարուած մտածումին, բայց մեւնոյն ժամանակ ասիկա առնչութիւն ունի ուրիշ խնդիրներու հետ։ Իր կարծիքով ծովային գրաւումները նուազ անողջ են քան ուրիշին երկրին գրաւումը։ Որպէս զի ծովային գրաւումը պարտաւորիչ մի՛ջոց ը ըլլայ, հարկ է.—

«1. Որ գրաւումը չանհրաժեշտական նպատակաւ չըլլայ և աւտրումի գոյն չառնէ, և

«2. որ ծովային գրաւումը մէկ Տէրութեան ուրիշի մը դէմ կարգադրութիւնը ըլլայ, ո՛չ թէ մասնաւոր անհատի մը ուրիշ մասնաւոր անհատի մը դէմ կարգադրութիւն։

«Ամերիկեան պատուիրակ Ռօզ յայտարարեց թէ ամերիկեան առաջարկութեան ձգտումն է մեղմացնել պատերազմը։

«Անգլիացի պատուիրակ Ֆրայ պատասխանեց թէ ծովային գրաւումը բոլոր պատերազմական միջոցներէն ամէնէն նուազ անմարդաւայելն է։

«Հելլէն պատուիրակ Ռանկապէ յայտարարեց թէ Յունաստան համամիտ է հոլանտական առաջարկութեան։

«Պէլժ պատուիրակ Պէլմէրթի առաջարկութեամբ, որուն այժ տուաւ Ֆրանսական պատուիրակ Մ. Պուռժուա, ժողովը որոշեց խորհրդակցիլ յառաջիկայ Դշ. (վաղը) տեղի ունեցող նիստին մէջ։»

ԹՇՆԱՄՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱՑՈՒՄԷՆ ԱՌԱՋ

ԲՈՒՆՈՒՏԼԻՔ ԸՆԹԱՑՔԸ

ԼԱ ՀԷՅ, 5 Յուլիս

Պատերազմական յայտարարութեան և թշնամութեանց բացումէն առաջ պայմանաժամ մը որոշելու համար ֆրանսական առաջարկութեան վրայ վիճաբանութիւնը պաշտօնական տեղեկագրին համեմատ հետեւեալ կերպով տեղի ունեցած է։ (Ինչպէս յայտնի է, գերման պատուիրակներն ալ համակերպած էին Ֆրանսական առաջարկութեան։)

«Հոլանտական պատուիրակութեան անունով Բ. կարգի գօրավար Տէն Պէէր Բօօրթուիէլ մանրամասն յայտագիր մը ներկայացուց, որով կը պարզէ թէ պատերազմական յայտարարութեան և թշնամութեանց բացումին միջեւ առանց ժամանակամիջոցի մը կարելի չէ գիտուած նպատակին հասնիլ։ Միայն թէ պէտք չէ շատ երկարել այդ ժամանակամիջոցը, այլ առնուազն քսանչորս ժամ որոշել։

«Իռուս դիւանագիտական կցորդ գնդապետ Միքէլսոն պարզեց թէ այս խնդրոյն լուծումէն ազդերը ինչպէս օգուտներ կրնան քաղել, և յայտարարեց թէ խաղաղութեան խզումին և թշնամութեանց բացումին միջեւ ժամանակամիջոց մը դնելով՝ Տէրութեանց կարկիութիւն կը պարուի ինչ ինչ խնայողութիւններ ընելու խաղաղութեան ժամանակ, ինչ որ յոյժ օգտակար է։ Այս ժամանակամիջոցին մէկ ուրիշ առաւելութիւնը ա՛յն է թէ բարեկամ և չեզոք Տէրութիւնք կրնան գործածել զայն հասութեան նպատակաւ ջանքեր ընելու, և կռուի ըռնուող Տէրութիւններ համոզել իրենց գժտութիւնը բերել իրաւարարական դատարանին առջեւ։ Առ այժմ պէտք է բաւականանալ այդ ժամանակամիջոցը քսանչորս ժամ որոշել։

«Զօրավար Սմուռէլ Ֆրանսայի առնտնով երկար յայտարարութիւն մը ըրաւ ի նպաստ ֆրանսական առաջարկութեան։

«Պառոն Մարշալ յայտարարեց թէ Գերմանիա կը համակերպի ֆրանսական առաջարկութեան, առանց ոնէ է վերապահումի։ Պէլմէրթի և Ամբրէլի միջեւ կարծիքի փոխանակութենէ մը վերջ տեսնուեցաւ որ Պէլժիա տակաւին համամիտ չէ Ֆրանսայի առաջարկութեան, հակառակ իր ինչ ինչ բարեփոխումներուն։

«Իտալացի պատուիրակ Թորնիէլլի յայտարարեց թէ պէտք է կարելի եղածին չափ շուտ դիւանագիտական ներկայացուցիչներուն խնդրել թշնամութեանց վիճակը։ Այս կերպով Տէրութիւնք ի վիճակի կ'ըլլան իրենց խաղաղակեր տրամադրութիւնները ի գործ դնելու։

«Ռումէն պատուիրակ Պէլտիման առաջարկեց բնագրին մէջ աւելցնել «հետագրական զեկոյց» բառերը։ Ընդունուեցաւ այն առաջարկութիւնը։

«Յետոյ անգլիացի պատուիրակ Լորտ Ռիչ, ամերիկեան պատուիրակ Զօթ, Ճարոնցի պատուիրակ Ցուծուքի յայտարարեցին թէ ֆրանսական առաջարկութեան սկզբունքին վրայ կը վերապահեն իրենց որոշումը, և այսպէս նախագահը ուրիշ ժամանակի պահեց քուէարկութիւնը։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ի ՆՊԱՍՏ ՊԱՐՏԱՒՈՐԻՔ ԻՐԱՒԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԼԱ ՀԷՅ, 5 Յուլիս

Ուրուգուէյի պատուիրակութիւնը առաջարկութիւն մը բերաւ, ա՛յն մասօք թէ երբ տասը Տէրութիւններ, որոնց կէսը առնուազն 25 միլիոն բնակիչ ունենալու է, հաւանութիւն տան որ իրենց վէճերը բերեն իրաւարարական ատեանի մը առջեւ. կրնան դաշնակցութիւն մը կազմել ուրիշ Տէրութեանց վէճերը քննելու և արդարարի լուծում մը տալու համար։ Այս Տէրութիւնները կրնան լա՛ Հէյի մէջ կամ այլ պարտաւորիչ իրաւարարան ատեան մը կազմել, եթէ Հոլանտա հաւանի այդ կազմակերպութեան։ Այս դաշնակցութիւնը միջազգային վիճակը պարզ պիտի մնայ։ Ինչպէս պիտի ըլլայ։ Ինչպէս պիտի ստանայ։ Ինչպէս պիտի չմիջամտէ ուրիշ Տէրութիւններու գործերուն։ Այն բոլոր Տէրութիւնները, որոնք ակնարկեցին հաճայնական ժողովուրդներուն միջև։

ՔՐՈՆԻԿ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐ երկրի ընկերակցութեան վանք. Տ. Ներսէսեան էֆ.-ի, կէսօրին Գուզկունեանցին կնոջ Ս. գնաց զբօսական պտոյտի մը հ. ը, և հոն ճաշեց։

ՄԵԾՐ ԵՒԵՂԵՅԻՆ նոր Թաղ. հոգեւորականի ընտրութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի, ինչպէս գիտցինք։ Ընտրական ժողովը անդամներն են արդի Թաղ. խորհրդոյ անդամները Գ. Ասանի Գալաքեան, Մ. Գրիգորեան, Գրիգոր Գալաքեան, Արմենակ Գալաքեան և Մինասի Գարագաշեան էֆ.-ներ։

ՄԵԾՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆ այս տարուան չրջանաւարտները թիւով 26 հոգի, որոնց 14ը մանչ և 12ը աղջիկ են։ Երեկ ևս Մայր վարժարանին մէջ ի նպաստ կարիքեանց քնիչներու տեղի ունեցաւ աշխարհագրութեան գրաւոր քննութիւնները։

ՀԱՅՐԵՆԻ Թաղ. Խորհուրդը ուրբաթ աւանդեց 9 անձի լրագրատուներ Աղքատախնամոց Հոգաբարձութիւնը կազմած են հետեւեալներէն, որոնք Գ. Շերամբեան, Մ. Գալաքեան, Գրիգորեան։ Գ. Տէր-Կիրակոսեան, Յ. Զօլաքեան, Ս. Մեծ-Երեցեան, Պաճարեան, Թ. Եղնեան, Գ. Գրիգեան։ Հոգաբարձութիւնը աշխատութեամբ բաւական նոյնպէս յաւաք բերաւ, որով սկսաւ տպագրել նիւթական հոգալ։

ԼՈՒՍՈՆԱԲՆԱԿ Գալուստ էֆ. Սիրելեան իր որդւոյն ապաքինութիւնը յիշելով Ազգ. Հիւանդանոցի բերը Ս. Պատրիարք Հօր միջոցաւ 100 ֆրանք զրկած է Ազգ. Հիւանդանոցին։

ԲԷՕԹԱՀԵԱՑԻ Առաջն. Տեղապահ Տ. Եզնիկ Ծ. Վ. մայիս 25ին Ամերիկայի Գալաֆորնիոյ Ուլագ ժամանակ Մ. քաղաքեանց բնակարանին մէջ մեռաւ է։ Տեղւոյն Թաղ. Խորհրդոյ պաշտօնական արձանագրութեան չրջանը լրացուցեալ, Տ. Եզնիկ վրդ. նոր ատենադպիր մը կազմած է Հոգաբարձութիւնն մը կազմած է պատասխանատու աշխատասէր ազգայիններէն։

ԳՈՆԵԱ-ԷՐԷՑԻԷՆ կը յայտնի.— Քաղաքիս կրթական դպրոցի բաղդ վիճակի մէջ է, դպրոցին տնօրէնն է Յ. Է. Ֆ. Զիլինկիրեան (այժմ Սուրբ Ս.)։ Դարձուցեալ վրայ հոգ տանիլ ձեռնադրուելու համար հոն գացեալ 3 աշխէ ի վեր գրեալ թէ փակ կը մնայ, նոյնպէս ազգային վարժարանն ալ 5 ամսէն ի վեր մնացեալ է, որ խեղճ տղաք թէ մանուկներ և թէ աղջիկ թաղական կը պատրաստուին։ Այս Հայ Դարձրանի և վիճակիս առաջնորդարանին

ները կրնան լա՛ Հէյի մէջ կամ այլ պարտաւորիչ իրաւարարան ատեան մը կազմել, եթէ Հոլանտա հաւանի այդ կազմակերպութեան։ Այս դաշնակցութիւնը միջազգային վիճակը պարզ պիտի մնայ։ Ինչպէս պիտի ստանայ։ Ինչպէս պիտի չմիջամտէ ուրիշ Տէրութիւններու գործերուն։ Այն բոլոր Տէրութիւնները, որոնք ակնարկեցին հանրային Տէրութիւններ, որոնք ձայն են պարտաւորիչ իրաւարարութեան, կրնան մտնել այդ դաշնակցութեան մէջ։

ՄԻԱՅՑԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ՄԱՐԻՆ.—Յունիս ամսուան ամերիկեան գաղթականներու վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ թէ բաղդատմամբ նախորդ ամսուան ճարտնի գաղթականներուն թիւը աւելցած է։ Ամերիկայի մէջ մտնողութիւն կը տիրէ։ Ճարտնի գաղթականներու բոլոր գալիքները կը կրեն, կը հանգիստանան բաւական է որ չատ թուով գաղթականներ մուտք գործեր ձեռք կ'առնեն, և հանրական է որ Ամերիկան-Ճարտնական միջադէպեր ծագին։

Քարիբիրնիոյ մէջ մանսանդ կը թարով կ'ուեցնայ Ամերիկացիներու բարկութիւնը ձուրանի դէմ։ Քարիբիրնիացիք պահանջեցին ամերիկեան քանանութիւններէն որ ճարտնի գաղթականներ պարունակող ճեպընթացներ մեր մի վրայ ծածանեն։ Նոյնական դրօշը վար առնուի։ Գաղութիւնը խիստ ժարդ զրկեցին, և բանցիները պարտաւորեցին դրօշը առնելու։

Ամերիկեան ծովային նախարարութեան խորհրդական Մէթքաք կ'ըսուի թէ այս ամսոյ 18 խորհրդակցութիւն մը տեղի կ'ունենայ Խաղաղական ովկիանոսի ջուրերուն մէջ պատրաստ պիտի կատարուի։ Բայց այս պատրաստութիւնը մեծ նշանակութիւն տալու չէ, այլ զորձնական նպատակներ պիտի ծառայէ։

Բայց ամէն պարագայի մէջ, յարաբերութիւնները լա՛ չեն ամերիկեան ճարտնական ժողովուրդներուն միջև։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՋ

ԼՈՒՍԱՆԳԵԼԻ Ազգ. Հիւանդանոցի Գ. Գ. Գ.

չադրութիւնը հրաւիրելով կը սիրենք յուսալ որ անչուշտ պիտի հաճին արժանը տնօրինելով, խեղճ պտտիկները փրկել այս գժբաղդ կացութենէն։

ՍՏԱՅԱՆԷ Սմբատ էֆ. Դուլթեանի հրատարակութենէն Փոչակ անուն բնթերցասիրութեան գիրք մը, պատկերազարդ, որ կը պարունակէ փոքրիկ արդայց համար արտասանութեան գեղեցիկ ոտանաւորներ, մանկական չունչով մը գրուած։ Կը ծախուի 50 փարայի ամն գինով, թէ հրատարակչին և թէ գրավաճառներու քով։

ԱԶԴ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.— Մեր քոյն էֆ. Գալէնտէրեանի յաղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 120 ղր. նուիրած են Հիւանդանոցին Տէր և Տիկին Գ. Վարդանեան։

** Ցակոբ էֆ. Մրմրեանի յաղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 108 ղր. նուիրած են Հիւանդանոցին Տէր և Տիկին Երեւում Փարփարեան։

** Եղկատ Հանգ. Ցարութիւն էֆ. Ադամեանի յաղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 100 ղր. նուիրած են Ինձէ Ցակոբեան եղբարք։

** Թորգոմ էֆ. Պէօրէկեանի ընդ Ազն. Օրիորդ Սիրանոյշ Գ. Սեպուհեանի ամուսնութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի 108 ղր. նուիրած են Տէր և Տիկին Երեւում Փարփարեան։

Այրի տիկին Զարուհի Մ. Գալէնտէր և զաւակները, այրի տիկին Մարիամ Գալէնտէր, Պետրոս էֆ. Քէրէստէճեան, տիկին Եղիսա Քէրէստէճեան, Թորոսեան, Մանուկեան, Մելիքեան ընտանիքները խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք ներկայ գտնուելով յաղարկաւորութեան կամ գրաւոր էջ, ցաւակցութիւն յայտնեցին Մելքոն էֆ. Գալէնտէրի մահուան առթիւ։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի օր կէս օրէ առաջ Պէրպէրեան վարժարանի մարմնամարզի քննութիւնները կատարուեցան առաջնորդութեամբ ծանօթ ուսուցիչ Մ. Մուառոյի։ Ներկայ էին բազմաթիւ ծնողք, որք հետամտի կը դիտէին աշակերտաց մարմնամարզական փորձերու մէջ ունեցած յաջողութիւնը։ Ի նշան ագոյ ծափահարութիւնք ընդհատուեցան Տնօրէնութեան կողմէ։ Մեծ յաջողութիւն ցոյց տուին հետեւեալ պարոնները. Պ. Պ. Ցակոբ Բէշիշեան, Սմբատ Ալթըֆարմագեան, Գէորգ Օֆներ, Խաչատուրեան, Ալիքսան Փիտէճեան, Կարապետ Նա՛պլեան, Նուրան Պէրպէրեան։

Կէս օրէ վերջ տեղի ունեցան չրջանաւարտներու ատարտական ճառերու ընթերցումն և ուրիշ դասարանաց աշակերտներէն ոմանց չարագրութեան և արտասանութեան փորձերը։ Կը նախագահէր Ս. Պատրիարքը որուն չուրջը կը գտնուէին տեղւոյն քարոզիչ Մկրտիչ Արք-եպիսկ. Վենիպետեան և Ներսէս վարդապետ Դանիէլեան։

Ընթերցումներուն սկսուելէ առաջ վարժարանին Տնօրէն Պետրոս էֆ. Կարապետեան հետեւեալ երկրպագ բացում մը ըրաւ. «Բնութիւններուն յաջորդող կիրակին Պէրպէրեան վարժարանին համար որքան ընտանութեան, նոյնքան ալ հանդիսութեան օր մըն էր, ինչպէս գիտեն ներկաներէն չատեր. բայց այս տարի, աւա՛ղ, այն անդարմանելի կորուստը զոր ունեցաւ Պէրպէրեան վարժարանը, այն մեծ հարուածը զոր կրեց ազգին սիրուած այս հաստատութիւնը, հարկաւ արգելք պիտի ըլլար զուարթ ու ցնծագին հանդէսներ սարքելու, սակայն ինչ ո՛ր էական էր վարժարանին ուսումնական ու կրթական վիճակը վեր հանելու, այն հարկ էր ընել, նոյն իսկ մեր ողբացեալ դաստիարակին յիշատակը անմահացնելու համար. հետեւաբար սովորական հանդիսութիւններէն միայն այն ման տոնիք որով կարելի պիտի ըլլայ կարծիք վարժարանին ուսումնական վիճակը պարզել։»

Առաւաւիկ չրջանաւարտներուն անունները այսուբէնի կարգով և իրենց ատարտական ճառերը, որոնց մէկ մասը ժամանակի նուազութեան պատճառաւ չկարդացուեցան.—

Գարնանք.—

7. Վահրամ Զուխաճեան՝ Հին եւ նոր փիլիսոփայութիւն։

9. Լեւոն Ռուբինեան՝ Ինազդային գործունէութիւնը։

4. Օնոլիկ Կիմճեան՝ Կեանքը եւ իր ասիճանները (Քրանսերէն)։

8. Գարրիէլ Պատմաճեան՝ Գեղարուեստական վերածնունդը։

2. Վահրամ Աւագեր՝ Տնտեսական գիտութեանց դերը (Քրանսերէն)։

12. Դէորդ Փիլիպոսեան՝ Փիլիսոփայութեան դերը։

10. Պերճ Սաթենեան՝ Գաղափարապաշտութիւնը եւ իրապաշտութիւնը արուեստի մէջ (Քրանսերէն)։

6. Գրիգոր Շանինեան՝ Շիլլեր եւ Կէօթէ (գերմաներէն)։

5. Երանոս Հապէչեան՝ Միսէ Հայոց երկոտասանեւորդ դարու (գրաբար)։

3. Վահրամ Դերձակեան՝ Միլտօն (անգլիերէն)։

1. Երուանդ Անգրէասեան՝ Օրհնիմ (թուրքերէն)։

11. Զենոբ Սուբէնեան Քրանսական գրականութեան ազդեցութիւնը մերի նին վրայ։

Շրջանաւարտներու ճառերէն զատ, երեց կարդցին Պ. Վարդանեան՝ հայերէն, և երիցագոյն կարդցին ալ Պ. Տիրան Կիւրճեան Քրանսերէն և Պ. Յակոբ Բէշիշեան Թուրքերէն չարագրութիւններ կարդացին։ Մասնաւորաբար գնահատուեցաւ Պ. Բէշիշեանի կարդացածը օսմաներէն ճիշդ արտասանութեանը համար։

Ընթերցումներէն վերջ Ս. Պատրիարքը խօսք առնելով բաւ թէ Պէրպէրեան վարժարանը նոյն ուղղութեամբ և ընթացքով պիտի չարունակէ. պիտի ջանանք որ սոյն գիշերօթիկ երկրորդական վարժարանը յարատեւէ և լաւագոյն արդիւնքներ տայ, ինչպէս տուած է 30 տարիներէ իվեր։ Ս. Պատրիարքը գոհունակութիւն յայտնեց Տնօրէնին, հսկող մարմնին և ուսուցչական խումբին։

Սրահին մէջ ի տես դրուած գծագրական և գեղագրական աշխատութիւնները ճարտարութեամբ պատրաստուած էին, իւրաքանչիւր պատկերներուն մէջ աւագ կարդցին Պ. Լեւոն Ռուբէնեանի նկարներն ուշադրաւ էին։ Այս գծագրական և ճարտարարուեստական աշխատութիւնները արհեստական տեսակէտով մեծ կարեւորութիւն ունին, մասնաւորապէս գնահատման արժանացան։

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՀԱՆԴԷՍԸ

Գատրգիւղի Մխիթարեան վարժարանին մրցանակաբաշխութեան հանդէսը կիրակի օր տեղի ունեցաւ վարժարանի պարտէզին մէջ։ Կը նախագահէր Հաճեան Արքեպ. չրջապատուած եկեղեցականներէ։ Ներկայ էր նաև իսմայական հիւպատոսարանէն Մ. Տր Սօլմկէրի։ Ներկաներուն մէջ կային բազմաթիւ ծնողք։ Բացումը կատարուեցաւ Համիտիէ մառչով զոր յանկոյս ունկնդրեցին ներկայք։ Ցետոյ Պ. Վահան Հիսարլեան Թուրքերէն լեզուաւ ճառ մը կարդաց որ բուռն ծափերով գնահատուեցաւ։ Պ. Սէմէրճեան իտալերէն լեզուաւ ճառ մը արտասանեց, որմէ ետք կարդացուեցաւ հայերէն յուզիչ հրաժեշտի ճառ մը Պ. Անարան Հիսարլեանի կողմէ։ Դարպասեանը կարդաց Քրանսերէն լեզուաւ գրուած ճառ մը, Պողոս Զինկիճեան գերմաներէն և Արտաշէս Կիւրճեան անգլիերէն։ Թուրքերէն տրամախօսութիւն մը յաջողապէս ներկայացուցին Էֆէնտիճեան և Զուլտանեան պատանիները, որոնցմէ առաջինը մանաւանդ չատ գնահատուեցաւ, Պ. Ն. Ալիքսանեան հայերէն մենախօսութիւն մը արտասանեց խիստ յուզիչ չարժուձեւերով։ Վէրտիէն կտոր մը երգեց Պ. Գուրասեան, որուն ձայնի յարմարութիւնը ծանօթ է արդէն. Պ. Ֆոտրգիլան ալ Վէրտիէն երգեց կտոր մը և ծափահարուեցաւ։ Պ. Պ. Էքմէքճեան, Կիւրճեան, Գուրասեան և Սալեանի կողմէ երգուած քառեակը ճշմարիտ յաջողութիւն մը եղաւ։ Զուտիակի վրայ յաջողութիւններ ունեցան Թարպասեան և Շամամեան, որոնք ձայնի յարմարութիւնը ծանօթ է արդէն. Պ. Ֆոտրգիլան ալ Վէրտիէն կտոր մը և ծափահարուեցաւ։ Պ. Պ. Էքմէքճեան, Կիւրճեան, Գուրասեան և Սալեանի կողմէ երգուած քառեակը ճշմարիտ յաջողութիւն մը եղաւ։ Զուտիակի վրայ յաջողութիւններ ունեցան Թարպասեան և Շամամեան, որոնք քանի մը գեղեցիկ կտորներ ածելէն, ասոնց յաջորդեց տեսուչ Հ. Թորոսեանի ճառը՝ ուղղուած հինգ ընթացաւարտներուն, զորս խրախուսեց։ Ցարգելի տեսուչը ծանոյց թէ չրջանաւարտներէն 3ը կամ 4ը Վենետիկ պիտի երթան իրենց ուսումը կատարելագործելու համար, նոյն Թաֆէլեան վարժարանին մէջ և յետոյ համալսարանին մէջ,

Տեսչին ճառէն վերջը սկսաւ վկայականաց և մրցանակներու բաշխումը ձեռամբ վարժարանին ուսուցչապետ Հ. Հացունիի։

Վարժարանը այս տարի ունի հինգ չրջանաւարտ որոնք են Յովհաննէս Բրուտեան, Պետրոս Լուսալեան, Պողոս Զինկիճեան, Վահրամ Դարպասեան և Անարան Ծառուբեան։

Ներկաները մեկնեցան չնորհաւորելով Մխիթարեան հայրերը թէ՛ վարժարանին ընտիր հունձքին համար և թէ՛ հանդէսին համար որ այնքան հաճելի ժամանց մը եղած էր։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՀԱՐՍՆԵՔ

Երէկ Եէնի Դարբուի Ս. Առաքելոց եկեղեցւոյն մէջ տեղի ունեցաւ Տիար Ե. Աբրահամեանի ընդ Օր. Սաթենիկ Զիւմպիլեանի պսակադրութեան հանդէսը երկու կողմի ազգականներու ներկայութեամբ։ Ընդունելութիւնք Աբրահամեանց բնակարանին մէջ տեղի ունեցան։ Հարսին ու փեսին ուղղում հեռագիրներ, քարթեր ու թանկագին նուէրներ հասան։

×

ԿՆՈՔՆՔ

Կիրակի օր՝ Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւորապէս տեղի ունեցաւ Տէր և Տիկին Ռափայէլ էֆ. Մազլումեանի անդրանիկ զաւկին մկրտութեան հանդէսը ներկայութեամբ Բերայի եկեղեցւոյ աւագերէց Տ. Յովհաննէս Ա. քհն. Մկրտանի և չրջապատած տաներէց Տ. Խոչէն, Տ. Յակոբոս և Տ. Մեսրոպ քահանաներէ, Մկրտիչ քահանան էր Տ. Խոչէն հայր, իսկ կնքահայրը Դասպար էֆ. որուն կը փոխանորդէր իր որդին Լեւոն։ Երախան կոչուեցաւ ՊԵՐՃՈՒՀԻ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

7 Յուլիս 1907

Ֆրանսական 3%	(95.20)	95.22
Օսմանեան Միացեալ	(95.—)	95.15
Երկաթուղի	(165.50)	166.75
Պանք Օթթոման	(686.—)	687.—

Փակագիծի մէջ եղածները երեկուան գիներն են։

ՆԵՐՔԻՆ

ՌՈՒՄԷՆ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ. —Ուսումնական պասյի համար Պոլիս եկող Ռումէն ուսանողները և իրենց ուսուցիչները երէկ այցելեցին Համիտիէ Մանկանց հիւանդանոցը։ Բարձրագոյն հրամանին համաձայն հիւանդանոցին մէջ հացկերոյթ մը տրուեցաւ ուսանողներուն, որոնք ամէն յարկարաժինները պտտեցան և հիացան տիրող կատարելութեանց համար։

ՍՈՒԼԹԱՆԻԷ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ վերաբերութեան աշխատութեանց բացումը կատարուեցաւ երէկ մեծ չքով։ Ներկայ էին չինութեան յանձնաժողովին անդամները, կրթական նախարարութեան բարձրատիճան պաշտօնատարները, վարժարանին Տնօրէն Ապիւրրահման էֆէնտի, ուսուցիչները և պաշտօնէութիւնը։ Ուսանողները կարգաւ չարուած էին։ Ոչխարները մորթուեցան և բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար։

ԹՈՒՐԲԻՒ ԵՒ ՇՈՒԷՏ.—Շուէտի դեսպանը առաջարկեց որ Թուրքիոյ և Շուէտի միջեւ առեւտր. և հիւպատական պայմանագիր մը կնքուի։ Որոշուեցաւ հարկ եղածը ի գործ դնել։

ՄՆԱՆԿՈՒԹԵԱՆՑ ՍԿՆՏԻՒՆԵՐԸ.—Դատական Նախարարութիւնը չրջաբերական մը ուղղելով կը հրամայէ խստիւ գործադրել Առեւտրական օրինագրքին Բ. յօդուածը, որ կը վերաբերի մանկներու սէնտիքներուն ընտրութեան։ Եթէ երկու սէնտիք կարգելու պէտք ըլլայ, մէկը պէտք է փաստաբան մը ըլլայ, և միւսը Առեւտր. Սենեակին մէջ արձանագրուած վաճառական մը։

ՎԱՐՁՍՏՐՈՒԹԻՒՆ.— Այսրնի Նահանգին մէջ նշանաւոր աւազակ Բաքտան Անտրէան ձերբակալող ոստիկանները և ոստիկաններուն չնորհուեցաւ պատուանշաններ և դրամական պարգեւներ և որոնց յանձնումը տեղի ունեցաւ անցածները և հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ կատարուեցան Վեհ. Սուլթանին համար։

ԻՇԽԱՆԱՑ ԿՈՂՈՒՆԵՐԸ. — Լէվանդ կը ծանուցանէ թէ Քաղաքապետ Բէշիկ փաշա խիստ հրաման զրկած է Մեծ-Կողմի որպէս զի Իշխանաց կղզիներու քարանձաքերու չահագործութիւնը դադրի։ Իրաւ ալ երկար տարիներէ ի վեր, կ'ըսէ նոյն թերթը, ոչ միայն այդ քարանձաքերը կը չահագործուին խիստ անկանոն կերպով մը, այլ նաև նախատեսութիւն ըսուած բանը չկայ, որով միշտ արկածներ կը պատահէին և դեռ վերջերս հէգ գործաւոր մը մեռաւ իր գլխուն ինկած խոշոր քարի մը տակ ճզմուելով։

ԻՏԱԼԻՈՅ Միջերկրական նաւաբանէն Բ. հրամատար դեր-ծովակալը Պոլսէն Նաբոլի մեկնած էր իր հիւանդ կնոջ քով։ Վերջին հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ կինը մեռած է։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Կայս. Իրատ մը արտօնեց գործածութիւնը Բ. կարգի Ս. Սոֆա պատուանշանին զոր Սերպիոյ կառավարութիւնը տուած է Մաքսային վերատեսչութեան խորհրդականի օգնական Նազրմ պէյի։

ՇՈՒԵՆԱՒԱՑԻՆ ՆՈՐ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ.—Կայս. Իրատ մը հրամայած էր Շիրքէթի-Խայրիէի, որպէս զի 200000 ոսկի դրամագլուխով ընկերութիւն մը կազմէ, Ամանի ծովեղերքը չոգենաւ բանեցնելու համար։ Այժմ ծանուցուեցաւ Պարտայի կուսակալութեան որ տեղւոյն հարստահարներէն անոնք որ կը կայսրութեամբ։ Ընդունելութիւնք Աբրահամեանց բնակարանին մէջ տեղի ունեցան։ Հարսին ու փեսին ուղղում հեռագիրներ, քարթեր ու թանկագին նուէրներ հասան։

×

ԿՆՈՔՆՔ

Կիրակի օր՝ Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւորապէս տեղի ունեցաւ Տէր և Տիկին Ռափայէլ էֆ. Մազլումեանի անդրանիկ զաւկին մկրտութեան հանդէսը ներկայութեամբ Բերայի եկեղեցւոյ աւագերէց Տ. Յովհաննէս Ա. քհն. Մկրտանի և չրջապատած տաներէց Տ. Խոչէն, Տ. Յակոբոս և Տ. Մեսրոպ քահանաներէ, Մկրտիչ քահանան էր Տ. Խոչէն հայր, իսկ կնքահայրը Դասպար էֆ. որուն կը փոխանորդէր իր որդին Լեւոն։ Երախան կոչուեցաւ ՊԵՐՃՈՒՀԻ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

7 Յուլիս 1907

Ֆրանսական 3%	(95.20)	95.22
Օսմանեան Միացեալ	(95.—)	95.15
Երկաթուղի	(165.50)	166.75
Պանք Օթթոման	(686.—)	687.—

Փակագիծի մէջ եղածները երեկուան գիներն են։

ՆԵՐՔԻՆ

ՌՈՒՄԷՆ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ. —Ուսումնական պասյի համար Պոլիս եկող Ռումէն ուսանողները և իրենց ուսուցիչները երէկ այցելեցին Համիտիէ Մանկանց հիւանդանոցը։ Բարձրագոյն հրամանին համաձայն հիւանդանոցին մէջ հացկերոյթ մը տրուեցաւ ուսանողներուն, որոնք ամէն յարկարաժինները պտտեցան և հիացան տիրող կատարելութեանց համար։

ՍՈՒԼԹԱՆԻԷ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ վերաբերութեան աշխատութեանց բացումը կատարուեցաւ երէկ մեծ չքով։ Ներկայ էին չինութեան յանձնաժողովին անդամները, կրթական նախարարութեան բարձրատիճան պաշտօնատարները, վարժարանին Տնօրէն Ապիւրրահման էֆէնտի, ուսուցիչները և պաշտօնէութիւնը։ Ուսանողները կարգաւ չարուած էին։ Ոչխարները մորթուեցան և բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար։

ԹՈՒՐԲԻՒ ԵՒ ՇՈՒԷՏ.—Շուէտի դեսպանը առաջարկեց որ Թուրքիոյ և Շուէտի միջեւ առեւտր. և հիւպատական պայմանագիր մը կնքուի։ Որոշուեցաւ հարկ եղածը ի գործ դնել։

ՄՆԱՆԿՈՒԹԵԱՆՑ ՍԿՆՏԻՒՆԵՐԸ.—Դատական Նախարարութիւնը չրջաբերական մը ուղղելով կը հրամայէ խստիւ գործադրել Առեւտրական օրինագրքին Բ. յօդուածը, որ կը վերաբերի մանկներու սէնտիքներուն ընտրութեան։ Եթէ երկու սէնտիք կարգելու պէտք ըլլայ, մէկը պէտք է փաստաբան մը ըլլայ, և միւսը Առեւտր. Սենեակին մէջ արձանագրուած վաճառական մը։

ՎԱՐՁՍՏՐՈՒԹԻՒՆ.— Այսրնի Նահանգին մէջ նշանաւոր աւազակ Բաքտան Անտրէան ձերբակալող ոստիկանները և ոստիկաններուն չնորհուեցաւ պատուանշաններ և դրամական պարգեւներ և որոնց յանձնումը տեղի ունեցաւ անցածները և հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ կատարուեցան Վեհ. Սուլթանին համար։

ԻՇԽԱՆԱՑ ԿՂԶԻՆԵՐԸ. — Լէվանդ կը ծանուցանէ թէ Քաղաքապետ Բէշիկ փաշա խիստ հրաման զրկած է Մեծ-Կողմի որպէս զի Իշխանաց կղզիներու քարանձաքերու չահագործութիւնը դադրի։ Իրաւ ալ երկար տարիներէ ի վեր, կ'ըսէ նոյն թերթը, ոչ միայն այդ քարանձաքերը կը չահագործուին խիստ անկանոն կերպով մը, այլ նաև նախատեսութիւն ըսուած բանը չկայ, որով միշտ արկածներ կը պատահէին և դեռ վերջերս հէգ գործաւոր մը մեռաւ իր գլխուն ինկած խոշոր քարի մը տակ ճզմուելով։

ԻՏԱԼԻՈՅ Միջերկրական նաւաբանէն Բ. հրամատար դեր-ծովակալը Պոլսէն Նաբոլի մեկնած էր իր հիւանդ կնոջ քով։ Վերջին հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ կինը մեռած է։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Կայս. Իրատ մը արտօնեց գործածութիւնը Բ. կարգի Ս. Սոֆա պատուանշանին զոր Սերպիոյ կառավարութիւնը տուած է Մաքսային վերատեսչութեան խորհրդականի օգնական Նազրմ պէյի։

ՇՈՒԵՆԱՒԱՑԻՆ ՆՈՐ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ.—Կայս. Իրատ մը հրամայած էր Շիրքէթի-Խայրիէի, որպէս զի 200000 ոսկի դրամագլուխով ընկերութիւն մը կազմէ, Ամանի ծովեղերքը չոգենաւ բանեցնելու համար։ Այժմ ծանուցուեցաւ Պարտայի կուսակալութեան որ տեղւոյն հարստահարներէն անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ նոյն ընկերութեան, իրենց անունները արձանագրել տան Պասրայի Առեւտր. Սենեակին։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — Կայս. կառավարութիւնը որոշած ըլլալով հեռաձայնի գծերի գնել, յանձնակատարին կողմէ իրրեւ նմոյշ բերուած երկու հատ պիտի փորձուի մասնաւոր յանձնաժողովի մը միջոցաւ։

ՀՐԶԻԳՆԵՐ.— Պոլսոյ Վերաքննիչ ատեանը, կը՝ Սատեր ձերբակալման հրամանագիրներ հրատարակեց հետեւեալներուն դէմ Թագսիմ Զամպագ փաղոց, կաթոլիկ Պապիրաքարանի կալուածներէն ուուն մը բնակող Պոլսեցի 45 տարու Զապէլ կամ ուրիշ անունով Մարիամ Գուլումեան, Էլմատաղը բնակող Պոլսեցի կանապարար Մկրի (Յարութիւնեան)ի։ Գատը դիւղ, Գուշ Տիլի, Սէօյիւտիր չէշմէ բնակող և հիմա գուրս գացած 20 տարու ճէմալ պէյ և մայրը 42 տարու Ֆաթմա Իգապալ հանըմ, և դարձեալ Բանկալթի, Էլմատաղը ճաստէսի բնակող Իւնիոն ոթի Լմտոն Ընկերութեան աղատարար պաշտօնեայ Տելլինցի Մանոլաքօ Բրաքարի (որդի Եանիի) և իր հոմանուէին՝ անգլիացի Տիկին Անանէզ Պիգան և Մարքօ։ Ասոնք ամբաստանուած են թէ այլ և այլ առիթներով ապէն անդին հրթիռներ ըրած են, որով պիտի ձերբակալուին ուր որ տեսնուին և իրր ոճրագործ՝ դատուին իրենց ձերբակալուած ընկերներուն հետ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԻՒՂՃ ՄՕՐ ՄԸ ՊԱՏԻՒԸ. — Վճռաբեկ ատեանը վաւերացուց եղեռնադատ ատեանին այն վճիռը որով Բաթիրքօ անուն կին մը, իր ծնած զաւակը ապանած ըլլալուն համար, 15 տարի դատապարտուած էր։

ԱՆՎԵՀԵՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԸ.—Կիրակի օր Գալաթա գաղթ., Նշանճիի պղտոտային վրայ բեռնակառքի մը ձիերը խրտչելով սկսան Գալաթի կողմը արշաւել։ Կառքը կը վարէին երկու փոքր տղայ որոնք բոլոր ուժովնին օգնութիւն կ'աղաղակէին։ Նոյն ժամանակ երիտասարդ մը՝ Պ. Վահան Գայլեան տեսնելով տղոց վիճակը արագատեցաւ իր գաւազանը ճօճելով ձիերը ուղղուեցաւ։ բայց ձիերը անասարեր կը չարուեցնէին իրենց խլ վազքը։ Տղան տեսնելով որ անօգուտ էին իր ջանքերը, անմիջապէս նետուեցաւ ձիերէն մէկուն վիզը և սկսաւ կենդանիին բաշէն քաշել և ականջները խածնել։ Կենդանիները այս բեռին տակ կամաց կամաց սկսան տեղի տալ և վերջապէս կեցան։ Ականատեսները կը գովեն Պ. Վահանի այս քաջասրտութիւնը, որով կրցաւ սասյդ արկածի մը առաջքը առնել։

ԱՆՀԱՄ ԿԱՏԱԿ.— Բ. դրան պղտոտային վրայ, նպարավաճառի երկու աշկիներ նստան ու կավրիլ, իրարու կատակ կ'ընէին։ Կավրիլ երկաթի կլատրով մը ուժգին հարուած մը իջեցաւ Նստանի գլխուն և ծանրապէս վիրաւորեց։ Կավրիլ ձերբակալուեցաւ. իսկ Նստանի վիճակը ծանր ըլլալով, հիւանդանոց զրկուեցաւ։

ՍԿԻՒՏԱՐ Սէլամսըզի մէջ կառապան Մէհրանի և Իճատիէ բնակող գեղագործական գնդապետ Գաբրիէլ պէյի վերաբերող երկու ձիեր Ֆրանքգաղաձի առջև խածատուած էին կառաջ չունէ մը։ Նկատելով որ ձիերը կրնան կատաղութենէ բռնուիլ, հրամայուեցաւ այդ ձիերուն բերանակապ անցուի, անասնաբուժական քննիչներու հսկողութեան ենթարկուին, ուրիշի չծախուին, և եթէ պատանչան մը նշանմարուի, անմիջապէս խեղդուին։ Այս մասին անոնց տէրերը երաշխաւորութիւն պիտի տան։

ՌՈՊԵՐԹ ԳՈԼԻԷՃ

Վարժարանիս յաւելիկայ տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 5/18ին։ Կարգադրութիւններ եղած են վճառական կանոնաւոր ուսումը բաղձացուած կատարելութեամբ աւանդելու համար։ Վարժարանիս մասնաւոր բժիշկը՝ ուսանողներուն առողջութեան, մարմնամարզներուն և խաղերուն, ինչպէս նաև վարժարանիս ընդհանուր առողջական դիճակին վրայ կը հսկէ։ Մարմնամարզի նոր և գեղեցիկ չէնք մը կառուցուած է նորոգապէս, իր մէջ ունենալով մարմնամարզի ամէն սարք գործիքներ, վերջին դրութեանց համաձայն։

15—1

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Սկիւտար, Արապատէ, Քէրբիճանէ ճաստէսի, անկիւնին բերանը, մարգագետնին վրայ նայող սքանչելի տեսարանով և 7 սենեակով թիւ 11 տունը, որ ունի պարտէզ, հոր և ջրամբար, ծախու է դիւրամատչելի գնով մը։ Ամէն օր դիմել Տաղ Համամի, թիւ թիւնճի Վաղարշակ աղայի խանութը։

1—6

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼԱՀԷՑ 7 Յուլիս. — Անգլիական, ամերիկեան և ճարոնական պատուիրակները վերապահումներ ըրին պատերազմի յայտարարութեան և թշնամութեան սկսելու ժամանակէն մինչև պայմանաժամի խնդրին վրայ։ Գերմանիա այժ կուսայ միջնորդի պահանջման որ կրսէ թէ պէտք է կանխաւ պատերազմի յայտարարութիւն ըլլայ։ Խնդրին լուծումը հարիւ մէկ քանի նախէն պիտի կրնայ ձեռք բերուիլ։ Գերման թերթեր ըսելով թէ Պատն Մառչալ այժ տուաւ թշնամութեանց սկսելու խնդրին վրայ ֆրանսական պատուիրակութեան կողմէ եղած առաջարկին, կը յայտարարեն որ Գերմանիա անկեղծապէս ապգօրաւած է մարդասիրական և խաղաղասիրական զգացումներով։

ԲԱՐԻԶ.— Մ. Բլէմանսօ կը հերքէ այն լուրը թէ Սան Բլէկրիսնօ երթալով պիտի տեսակցի Մ. Թիթոնիի հետ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Նագիսնալ Զայդունկ կը հերքէ այն լուրը թէ անհամաձայնութիւն ծագած է Արտաքին գործոց նախարար Մ. Զիրշքիի և վարչապետին միջև, և Մ. Զիրշքի պիտի հարժարի այս պատճառաւ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ իշխան Պիւլով Սեպտեմբերին վերջերը պիտի այցելէ Աւստրիոյ Արտաքին գործոց նախարար Պատն Էրէնթալի, և պիտի տեսակցի Ցիրանց Եղէկ Կայսեր հետ։

ԲԱՐԻԶ.— Ճարոնական նաւատորմիղ մը օգոստոսին Պոռտս պիտի ժամանէ. յետոյ Ս. Սէպաստիէնի նաւաբաշնութիւն ներկայ պիտի գտնուի։

ՈՒԱՇԻՆԳԻԼԸ.— Կը հաստատուի թէ 16 զրահաւորներ և 4 յածանաւեր կը պատրաստուին մեկնիլ Նիւ Եօրք Հէմբթընրոսէ, խաղաղական ովկիանոս երթալու համար։

ԲԱՐԻԶ.— Ուաշինկթընէ կը հեռագրուի թէ պաշտօնական չրջանակներուն մէջ զարմանք կը յայտնուի Ճաբոնի և Եւրոպայի մէջ տարածուած յուզումներից լուրերուն վրայ։ Ընդհանուր կարծիքը այն է թէ Ճարոն և ամերիկան վէճը խաղաղութեամբ պիտի կարգադրուի։

ՔՈՊԵՆՀԱԳ.— Գերման կայսրը և կայսրուհին ճամբայ ելան։ կայսրը Հոհենձոլրն զբօսանալով դէպ ի հիւսիս ուղեւորեցաւ և կայսրուհին ալ Տանըմարքա։

ՇԷՐՊՈՒՐ.— Ռիւպի ընդ.վայ մարտանաւը կը քննուէր աւազանին մէջ, կրբ ընկղմեցաւ, բայց կարելի եղաւ ազատել։ Վնասները կարեւոր են։

ԹՈՒՎՈՆ.— Այս առտու կրակ ծագեցաւ Հոռ զրահաւորին առագաստներու սրահին մէջ, որ վառոդի չտեսարանին մօտ գտնուելով մեծ յուզում յառաջ եկաւ։ բայց հրշեջին առաջքը չուռով կարելի եղաւ առնել անմիջական օգնութեանց չնորհիւ։

ՄԱԼԻՑԷ ՆԷՋԱՐԻՔԹԸ ՃԵԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Կէչէնտէ իլան խրիտիսի իւրէ բուիլը մուխթէլիթիֆէնէ զայրը մուրասա Օսմանի վէ Մէֆիտի նշանը զիւանլարքնրն խմբը միւնագասայա վազ իտրիմէ օշուզ, կէօրիւէն լիւզումնա մէրպի միւնագասահա տէվամ իլէ չէրը թէմմուզն Զինճի քազար երթէսի կիւնիւ սաաթ 10ա գարարատէսինին վէ 100ակ պէշ թէնղիլ իչուն թային օլուռնան 48 սաաթ միւտտէթին խրթամը իլէ չէրը մէղթիւրն 4ինճի չարչէնպին կիւնիւ սաաթ 10ա տախի գարարը գաթիխինին քէշխէսի գարարլաշարըլմըշ օլտուղունան, նիւմունէլերի կէօրիւպ չէրայիթը միւնագասայը անլամագ վէ միւնագասահա իշթիրաղ իթմէք խթէյէնլերին թէէմինաթ ագէլերի իլէ պէրապէր Մէճլիսը Մալիյէէ միւրաճաաթ էյլէմէլերի լազըմ կէլէճէյի իլան օլունուր։

21 Հաղիրան 323

Խազինէի ճէլիլէճէ թէտարիքինէ լիւզում կէօրիւնէն 30 գրթա Մուրասա նշանը պիտանան թաշլարը վէ մընլամանսը Խազինէյէ այնտ օլմագ իւզրէ սատէ թապիր օլունան գաֆէպլերի մինաղասայա վազ իտրիմէ վէ կէլէճէք չէրը թէմմուզն եէտինճի ճումատ էրթէսի կիւնիւ գարարատէսինին քէշիտէսի մուգաբրէր պուլունմաս չ օլտուղունան, չէրթիթինի անլամագ վէ միւնագասայա իշթիրաք իթմէք իսթէյէնլերին թէէմինաթ ագէլերիլէ պէրապէր Մէճլիսը Մալիյէէ միւրաճաաթ էյլէմէլերի լազըմ կէլէճէյի իլան օլունուր։

25 Հաղիրան 323 3—1

ՇՈՒՐԱՑԻ ՊԱՀԻՐՅԷ ԼԻՎԱԶԻՄԱԹ ՏԱՒԻԼՍԻՆՏԷՆ

Թէրանէի Ամիրէ թաղեինանը լամիյէ գօնթրաթսօր միւտտէթի սէնէյի հալիյէ չէրը թէմմուզը նիմայէթինտէ միւնագասա օլտուղունան, աղօսթօս իպթիպասընան իթիպարէն պիր սէնէ զարֆրնա լիւզումը օլաճագ մուսէյնանը միղքիւրէ պու կիւնտէն իթիպարէն մէվզբի միւնագասայա գօնուլտրղնան։ իթասրնա Թալիպ օլանլարը չէրթիթը միւնագասայը անլայուպ բէյ սիւրմէք իւզրէ թէէմինաթ ագէլէրինի վէ եօխտ միւթէպէր քէֆիպէթնամէլէրինի միւսթահսրպէն ճումասան մասատա հէր կիւն Շուրաի Պահրիյէ լիվաիմ տարիբսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

23 Հաղիրան 323 1—3

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ Օ.Ո.	103

„ՄԱՆԶՈՒՄԷ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ
ԳՐԵՑ
ԹՈՒԱԿԻԻ ՏԷ ՄՕՆԹԻԷԼԷՆ

— 3 —
ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՊԵՏԻՆ

Վայրագ Կինը

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՄԱՐԱՆՈՑԻ ՈՃԻՐԸ

Ա.

— Ո՛չ օրիո՛րդ անկարելի է, որովհետև լաւ արտադրութիւն մը ընելու համար, եօթը ութը օրը անգամ քիչ է, ես կուզեմ ձեր լուսանկարը անձամբ պատրաստել, բաւական ալ գործեր ունիմ։

— Շատ լաւ, յարեց Անտրէա, թող ձեր ըսածը ըլլայ, ես ալ ութը օր կրնամ սպասեմ, բայց կ'աղաչեմ որ այս ժամանակամիջոցը չանցընէք։

— Հապցէնիդ տուէք օրիո՛րդ, ըսաւ լուսանկարիչը, ութերորդ օրուան առտուն կանուխ պիտի հասցնեմ։

— Ո՛չ, մենք անձամբ պիտի առնենք։ պատասխանեց Անտրէա, միայն թէ պարտքերնիս ըսէք, որպէս զի հիմակուընէ վճարենք։

— Գանձապետին հետ պիտի կարգադրէք հաշիւնիդ, օրիո՛րդ. եթէ կուզէք միասին անոր սենեակը երթանք։

Անտրէա գլխարկը դնելով դաստիարակուհիին հետ միասին գանձապետին սենեակը գացին և հոն հաշիւնին մաքրելով մեկնեցան լուսանկարչատունէն։

Բ.

Ընթերցողները կուսէեցին անշուշտ որ լուսանկարը քաշել տալու համար առտուն կանուխ լուսանկարչատուն եկող օրիորդ Անտրէա՝ աղջիկն էր մեծահարուստ քոմթ տը Ֆլիպի և անոր ընկերացողէր իր դաստիարակուհին օր. Բոլին, որ միւնոյն տունն կոմսին տարիքուհին էր։

Բոլին լուսանկարչատան սպասման սրահին մէջ երկու ծերերուն խօսակցութիւնէն ամէն բան հասկնալով կրակ ու բոց կարած՝ բարկութենէն շրթունքները կը խածնէր։ Կոմսին դղեակը լուսանկարչատունէն բաւական հեռու էր, Անտրէա սակայն վերադարձին չուզեց կառք նստել, յայտարարելով թէ օդը զովէ և կրնան քալելով մինչև Սիպրաք փողոց երթալ, ուր կը գտնուէր իրենց բնակարանը։ Բոնթ տը Նօրկի բնակարանը թէ և այնչափ մեծ չէր, սակայն ճարտարարուեստի և կահաւորման տեսակէտով իր նմանը չունէր Գրեթէ։

Կարգ մը անծանօթ պատճառներով, որոնք քիչ վերջ պիտի հասկնանք, կոմսը բոլորովին քաշուած կեանք մը կանցնէր, և շատ քիչ անգամ պաշտօնատեղին կերթար։

Բոլին և Անտրէա երբ տուն վերադարձան դռնապանը դաստիարակուհիին մոտենալով։

— Օրիո՛րդ, ահաւասիկ նամակ մը ձեր հասցէին, ըսաւ։

Բոլին նամակը առնելով, առանց կարդալու գրպանը դրաւ և Անտրէայի հետ միասին իրենց յարկամատիները ելան։ Բոլինի բարկութիւնը երթալով կ'աւելնար, առանց նեղ կուգար իրեն, գլուխը կը դառնար և չէր կրնար տեղ մը դադար առնել, պահ մը թիկնաթոռին վրայ ընկողմանելէ յետոյ, սպասուհին կանչելով։

— Կոմսը հո՞ս է, հարցուց։

— Այո օրիորդ, միասին ճաշելու համար ձեզի կսպասէ։

— Բսէք որ հինգ վայրկեանէն պիտի գանք։

Բոլին յետոյ Անտրէայի սենեակը երթալով։

— Սիրելի՛ս յարեց, հարդ մեզի կը ապասէ եղեր, գուք չուտով ճաշարան գացէք ես ալ հինգ վայրկեանէն պիտի գամ։

Բոլին կրկին իր յարկամատիները անցաւ, և գլխարկը ու վերարկուն հանելէ ետք, դռնապանին տուած նամակը գրպանէն հանեց և պահարանը պտտուելով հետեւեալը կարդաց։

Սիրելի Բոլին,

Հիմա անմիջապէս գաս որովհետև ձեզի համար նպաստաւոր և օգտակար լուրեր ունիմ հաղորդելիք։

ՍՕՖԻ ԼԱՐԷԻՆ
Ռիբբանս փողոց

Բոլին նամակը կարդալէ վերջ, յոնքերը պռստելով,

— Զարմանալի՛ բան, ըսաւ ինքնիրմն, ի՞նչ կայ արդեօք, ի՞նչ ըսելիք ունի Սօֆի որ այսքան անապարել կը յանձնարարէ։ Բայց ամէն պարագայի մէջ երթալու է։

Ցետոյ նամակը գրպանը դրաւ. Անտրէա տակաւին ճաշարան իջած չէր, հետեւաբար երկուքը միասին վար իջան. կոմսը անհամբերութեամբ իրենց կը սպասէր։

Անտրէա հայրը տեսնելով, անմիջապէս քովը գնաց և աղջական միամտութեամբ մը անոր վիզը փաթթուեցաւ։

— Ահ հոգեհատոր զաւակս, յարեց կոմսը և աղջկան այտերէն տաքուկ համբոյրներ քաղելով, կը յուսամ թէ փափաքիդ հասար, ըսաւ։

— Այո՛ հայրիկս։

— Դեռ նոր կը վերադառնաք լուսանկարչատունէն։

— Այո՛, հիմակ եկանք, ահա նաս հայրիկ, ո՛րչափ գեղեցիկ ելլ[illegible] լուսանկարս, միայն թէ կը ցաւիս պիտի չնիկս ինձի ընկերանալու [illegible] դէն զրկուեցաւ, անոր յանցանքը [illegible] խիս չէ, ինք անհանգիստ կեցաւ, [illegible] ալ ստիպուեցայ մինակ քալել [illegible]

— Քանի՞ լուսանկար յանձնարարեցիք։ հարցուց կոմսը։

— Մէկ չարաթէն յանձնելու [illegible] մանաւ երկու երկու